

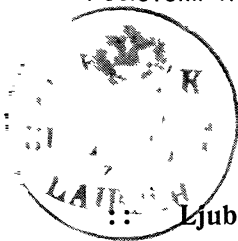
Spillmannove povesti.

XVIII. zvezek.

== Preganjanje == indijanskih misijonarjev.

:: Spisal Josip Spillmann S. J. ::

Poslovenil Ivan Pirnat, nadučitelj.

:: Ljubljana 1909. ::

Založila „Katoliška Bukvarna“.

Tisk J Krajec nasl. v Rudolfovem.

Založništvo si pridrži vse pravice.

Vsebina.

Uvod.

1.) Gospod Peter Gomez in njegov vnuk . . .	7
2.) Kraj prepada	10
3.) Pri alkaldih v Santa Kruz	18
4.) Oče Martin	23
5.) Večerna molitev	33
6.) Poglavar Jago	36
7.) Pred mašo	44
8.) Na lovu	50
9.) Kirigvanci	58
10.) Na predvečer praznika	67
11.) Izprevod	73
12.) Konec	80

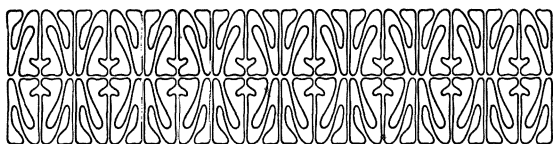
Uvod.

Današnje državo Bolivijo v južni Ameriki je upravljal do leta 1778. španski kralj. Mogočni velikani gora so krasili gorovje Kordilijer, ki je polnilo vso državo od severa proti jugu ter ponosno kipelo proti nebu in prekašalo glede višine zlasti v bližini glavnega mesta La Paz najvišje gore. V Kohik tri do štiri tisoč metrov nad morjem so se v tem gorovju naselili Španci iz same pohlepnosti. V gorovju so kopali srebro, ki jim je donášalo več milijonov kron čistega dobička na leto.

Proti vzhodu se gorovje polagoma znižuje in spreminja v nižavo, katero močita reki Amazona in La Plata. Velika močvirja z raznim zeliščem vročega sveta so branila potniku vsak dohod; le Indijanci rodu Mojos in Kikvitos so iskali skrivališč v visoki travi. Prvi ki so si upali prodreti v te nezdrave in nevarne kraje, kjer so še živeli ljudožerci, so bili misijonarji, ki so ustanovili z velikim naporom vasi, naučili ljudi dela ter napravili iz divjakov poštene ljudi, kar nam kaže naslednja resnična povest, posneta iz pisem ubogih misijonarjev.

Dasi ima vse misijonarsko delo med Indijanci žalosten konec, vendar hrani v sebi tudi tolažilno moč svete vere, ki je nikdar nihče ni mogel zadušiti in uničiti.

1. Gospod Peter Gomez in njegov vnuk.

Lepega poletnega dne leta 1767. je jezdila četa Špancev iz gorovja Kordilijer po strmi in nevarni poti proti Santa Kruz navzdol. Kakih sto jih je bilo, a vsi dobro oboroženi so se pomikali na kamelah molče drug za drugim naprej, ker ni bila pot nikjer tako široka, da bi mogle kamele hoditi druga poleg druge in bi se jezdecí lahko razgovarjali.

„Moj Bog, ali ne bo že konec poti, ki jo celo kraljevo cesto imenuješ?“ zakliče mladenič 15. let iz sredine potnikov voditelju in poznavalcu takih potov.

„Le potrpite, gospod,“ se mu odzove vodnik; „pridemo še na slabšo pot kot je ta, a je le par sto korakov dolga, in potem bo polagoma lepša. Odpočijejo naj se naše živali, da morejo pozneje urneje hoditi. Pa ne vstrašite se preveč, gospod; saj žival je previdna in potiplje z nogo vselej predno stopi, je li varno ali ne. Samo nikaar je ne

motite na njeni poti, četudi krene na najnevarnejši kraj prepada; tudi živali je življenje drago, zato hodi tam, kjer se ji zdi najbolj varno. Skrbite le za se in ne glejte v prepad, če se vam vrtil v glavi, ter se obrnite v nasprotno stran in občudujte veličansko pečevje.“

„Bog pomagaj! Mislil sem, da smo že pred pol ure prehodili najnevarnejši kraj, kar krenemo na tako strmino, da sem se dotikal z desno nogo trdega kamenja, pod levo pa zrl v strašni prepad. Stric, želel sem ostati zdrav in vesel v sv. Križu,“ se je obrnil proti vodniku, ki je jezdil tik za njim. Nehote je stric nagrbančil čelo in rekel vnuku: „Pač dvomim, Josip, da bi kdaj kak Gomez obupal.“

Rdečica oblije vnuku obraz in z zavestjo reče: „V boju nikdar ne; da bi pa končal svoje življenje — na tej poti in pri takem podjetju!“ in zamrmral je nekaj besedi z zamolklim glasom, da ga je mogel razumeti le stric.

„Pri takem podjetju!“ je ponavljal stric Gomez mrmraje ter ga srepo in jezno pogledal izpod širokega klobuka. „Kaj hočeš reči stem, mladi dečko? Menda vendar ne misliš, da bi te stric zapeljal k dejanju, ki bi ti bilo v nečast?“

„Mislite in recite kar hočete, to je nečastno delo!“

„Jože! Imenuj le še enkrat stričev nalog nečastnega in nedostojnega, pa te spodim za vselej! Potem pa lahko greš v pokrajino Potozi in v družbi sužnjev koplješ v rudnikih. Saj veš, da tvoj oče ni zapustil drugega kakor dolgove.“

„Pokorim in vdam se stric. Glas vesti se mi pa oglašava vedno močneje in le verjeti ne morem, da bi jezuiti iz Španije sklenili zaroto proti kralju. Minister Aranda si je izmislil najbrž sam zaroto jezuitov, da ima vzrok jih izgnati iz dežele, se polastiti njihovega premoženja in škodovati naši sveti cerkvi. Večkrat sem že namreč slišal, da je minister Aranda v zvezi in dogovoru z najhujšimi nasprotniki sv. cerkve na Portugalskem in Francoskem, ki so sklenili uničiti in zatreti sveto vero. Stric, morete verjeti obtožbi, ki dolži redovnike in vso Jezusovo družbo zarote proti kralju?“

„Moj predstojnik, Njegovo Veličanstvo vicekralj države Peru, mi je pravil s tako gotovostjo in resnostjo, da kar nič več ne dvomim o zaroti, in gotovo verjamem. Podložnik ali uradnik pa mora izpolnjevati ukaze svojega predstojnika, in odgovornost ne zadene izvrševavca ukazov, ampak zapovednika samega. Čeprav bi ne bil vicekralj povdarjal s tako odločnostjo zarote jezuitov kot pravi vzrok ukazov iz Madrida, bi jih morali izpolniti, kakor jih tudi izpolnjuje vicekralj sam. Nimaš tedaj povoda še o čem dvorniti.“

„Pa naj si bo, da so jezuiti v Španiji izdajalci domovine in zarotniki proti kralju, kaj so vendar zagrešili njih bratje v državi Peru? Zakaj naj preganjamo uboge misijonarje iz krščanskih občin, ki so jih zasnovali in ustanovili v pragozdih?“

„Kralj ve kaj dela in njegova povelja iz Madrida tako ukazujejo, in konec besedij! Ne bi bil mislil, da se boš tako zavzel za jezuite, ko so te vendar z psovanjem in sramoto zapodili iz svojega zavoda La Paz.¹⁾“

„Res je,“ odgovori Jožef nekako nevoljno, „maščevati sem se mislil sprva nad njimi, a priznati moram, da me je vaša resna volja zelo omehčala. Ker mi pa zatrjujete, da se morajo izpolniti kraljevi ukazi čeprav dvomim o njih resničnosti — naj bo!“

„Vso odgovornost prevzamem jaz,“ reče stric Gomez in potolaži tako mladeniča.

2. Kraj prepada.

Tako je govoril stric Gomez s svojim vnukom kraj propada; kamele so pa počivale na pripravnejšem prostoru ne prav tik propada. Lopez, eden izmed spremljevalcev omeni, da je že čas oditi, če hočejo priti še pred nočjo v Santa Kruz. Gospod Gomez takoj zaukaže pripraviti vse za odhod.

¹⁾ Tako se je imenoval kraj, kjer so imeli jezuiti svoj zavod.

„Lopez, jezdite naprej, jaz in moj vnuk, pa za vami!“

„Spomnimo se Boga in Njegove vse-mogočnosti,“ reče Lopez. „Vselej, kadar sem jezdil tu mimo, sem zmolil očenaš za srečen izid.“

Takoj se odkrije Gomez, moli naprej, popotniki mu pa odgovarjajo ter se premikajo počasi dalje po tako ozki poti, da so mogli hoditi njih živali le druga za drugo. Kmalu so dospeli do najnevarnejšega kraja. Velikanska, proti nebu moleča skalnata stena se je potisnila tako blizu prepada, da je bilo le komaj za dva črevlja prostora med njo in globočino, ob katerem so morali iti naši potniki. Nobenega zida, nikake ograje ni bilo nad tako nevarnim prepadom. Le en sam korak napačen — in izgubljena sta jezdec in žival v brezmejni globočini. Z nekim posebnim strahom jim je polnil srce šum deročega potoka, ki ga je čulo iz prepada le uho, a niti bistro oko ni moglo videti penečih valov. Pa da bi bila pot vsaj dobra in ravna, čeprav tako ozka; toda pešjala je navzdol kot po strehi in na nekaterih krajih je spodletela noga pri vsaki stopinji.

„Ali smo že prehodili najnevarnejši kraj?“ vpraša gospod Gomez.

„Na kraj prepada, kjer je najnevarnejše, pridemo še le v par minutah,“ odgovori Lopez.

„Bog se nas usmili! Skoraj bi bilo pametneje, da bi bili šli po daljši poti, o kateri si nam pravil.“

„In prišli bi v Santa Kruz še le v treh dneh, gospod. Kako se naj pa obrnem z živaljo na taki poti? Naprej moramo! Le pogum; še nikdar se mi tu ni spodtaknila žival in pripetila kaka nesreča.“

„Pa vsaj razjašimo živali in jih vodimo za uzde,“ reče vnuk Jožef stricu Gomezu.

„Bog ne daj!“ se oglasi vodnik Lopez; „živali hodijo varnejše in gotovejše kakor ljudje, ker se jim ne vrti v glavi. Le dobro se držite in ne glejte v prepad; v slučaju pa, da se žival spodtakne, skočite urno raz sedlo; zato držite noge v stremenih tako, da z njimi ne obvisite, mladi gospod!“

Tako je opominjal in svaril Lopez, ter jezdil dalje, drugi pa za njim. Pot se je bolj in bolj ožila, in stali so pred skalo strmečo nad brezdom, raz katero je drl šumeči potok v globočino in pršil z drobnimi kapljicami ozko stezo pod skalo, po kateri so morali naši potniki.

„Tu je najnevarnejši kraj, ki ga tudi imenujejo „kraj čarovnic“, reče Lopez; „le glejte, kako lahko se gre!“ Ostali so pridržali svoje živali in postali nekaj časa, njih vodnik se pa skloni in previdna žival je stopala oprezno po mokrih tleh, ter srečno prenesla svojega jezdeca pod skalnatim obokom na varnejša tla. Gospod Gomez

mu je sledil na svoji živali bled in propaden kakor bi ne bilo kapljice krvi v njegovih žilah. In kako bi tudi ne prebledel, saj je zrl smrti v oči ter se že kesal, da je obljubil preganjati in uničiti misijonarje, ki so delovali med Indijanci, pa tudi sam sebi govoril kot malo prej njegov vnuk Jožef, da pri takem podjetju človeku vendar še ne kaže umreti. A Gomez je bil preponosen, da bi ga odvrnila vsaka težava izpolniti kraljeve ukaze, zlasti pa, ko se je nadjal obilega plačila po končanem delu in prestanih težavah. Z neko drznostjo skuša zadušiti glas vesti, obrne svoj pogled od prepada pri prehodu najnevarnejšega kraja in izgovarja zadnje besede očenaša.

Glasu vesti pa stric Gomez ni mogel zadušiti tako lahko kakor njegov vnuk Jožef. Vso pot kraj zevajočega prepada je molil in prosil Mater božjo in angela varuha za srečen izid. „Sem li vreden take milosti?“ si je mislil, ko je stal pred najnevarnejšim krajem ter se spomnil daleč v preteklost nazaj in se domislil z nekim obžalovanjem svoje trmoglavosti in neubogljivosti, ki sta ga primorali zapustiti samostan. Živo mu stopi pred oči podoba osivelega opata in zdi se mu kakor bi ga slišal iznova govoriti in opominjati rekoč: „Ljubi moj Jožef, pazi, da te prevzetnost in trmoglavost ne pogubita in uničita!“ In takrat je bil sklenil se maščevati nad ubogimi jezuiti, ker si je

domišljaj, da so mu storili veliko krivico. Kako bo pa z njegovo dušo? Spodrsne naj žival, ki jo jezdi, in zletel bo v globočino, odkoder se ne vrne nikdar več, ampak razleti in razbije ob skalovju ter izdihne svojo maščevalno dušo.

Vsakemu človeku, še tako trdovratnemu hudodelcu se omehča srce pred bližajočo se smrtjo, tako tudi našemu Jožefu. Pri pogledu v prepad ne pozabi samo maščevanja, ampak se tudi živo kesa svojih grehov in slabih dejanj ter sklene pri prvi priložnosti se skesano izpovedati. Med tem sklepom pa goreče moli k angelju varuhu in Materi božji ter se zaobljubi kupiti težko voščeno svečo Mariji v čast na oltarju samostanske kapele. Ko je pa še izdihnil parkrat k sv. Jožefu, svojemu patronu, mu je postalo lažje pri srcu, kar je tudi njegova sreča; saj je le malo manjkalo in poginili bi skoraj vsi v prepadu.

V hipu, ko se je gospod Gomez sklonil, se mu spotakne žival in sproži nekaj kameinja, ki je padalo z močnim ropotom v prepad, in vstrašilo Jožefovo žival tako, da se je vspela na zadnje noge, in groza — že je letela v prepad, ker ji je zmanjkalo sveta pod prednjimi nogami, ko se je zasukala in stala na zadnjih nogah. Kako mu je bilo mogoče skočiti še pravočasno raz sedlo si mladenič ni mogel nikoli raztolmačiti. Stisnil se je k steni in umaknil kopitom prestrašeno

cepetajočih živali, ki jih kar pomiriti niso mogli. Smrtni strah je izvil vsem iz prsi klic: „Jezus Marija, pomagajta nam!“ s tako močjo, da so prevpili šumenje deroče vode. Še dvoje živali je radi zmedenosti in plašljivosti zdrčalo pred njegovimi očmi v grozni prepad, ostale so pa jezdeci polagoma pomirili, in čez nekaj časa premagali zmešnjavo, strah in nered. Smrtno bled in prestrašen se je tudi gospod Gomez končno odpočil, zavel in lažje dihal; tudi žival je popolnoma umiril in obvaroval pogina; toda ni si upal je zasesti in jezdit naprej. Sklonjen je lezel naprej, žival pa vodil za uzdo za seboj. Tudi Jožef je lezel sklonjen v dve gubi, in vsi ostali vojaki so mu sledili ter vodili kakor Gomez živali za uzde za seboj, ter srečno prelezli najnevarnejši kraj in prišli na varen prostor, kjer jim ni več grozil strašni prepad.

Odpočili so se strahu in groze, ter dihali prosteje, šele, ko so zagledali velik in lep gozd z širokimi peresi starih palm in z mogočnimi debli proti nebu molečih košatih dreves z razprostrtim vejevjem, po katerih se je ovijal zeleni bršljan in druge rastline ter vabile trudne potnike k sladkemu počitku v svojo senco. Le Jožefa je prevzel strah tako, da se ga ni mogel otresti zlepa in ni mogel občudovati krasote narave, ki mu jo ravnokar nudi pred njim se razprostirajoči gozd. Tam v daljavi okoli samostana,

v katerem je bival le nekaj časa, je videl le mala, v rasti zaostala drevesa, pa tudi drugod so ga obdajali le sami borovci, tanke jelke in visoke smreke. In že so bili blizu vznožja gorovja, čutili vročino ondotnih krajev, ter se nehote napajali in naslajali nad prijetnim vonjem raznovrstnih cvetlic.

Pa tudi ostalim potnikom nikakor še ni hotel izginiti strah z obraza, začudeno so pogledovali drug drugega in nihče se ni upal vprašati se je li še kdo ponesrečil in našel v prepadu žalostno smrt. Ko pa je prišel zadnji vojak, so se postavili v vrsto in izprevideli, da razen dveh živali niso ničesar izgubili; izmed ljudi se pa tudi nihče ni ponesrečil.

„Je li resnica!“ vsklikne nekako zavzet gospod Gomez; „mislil sem da vas gotovo polovico izgubim; živali, ki sta se ponesrečili, že pozabimo in nadomestimo. Naprej! V Santa Kruz se počijemo in pozabimo na strah.“

Gospod Gomez in njegov vnuk Jožef sta jezdila nekaj korakov pred ostalimi vojaki, in Gomez reče šaljivo Jožefu: „Kakor vidim, imaš pač malo poguma, ker si tako prepaden.“

„O stric, za vse zlato in srebro sveta bi sedaj ne hotel stati pred sodnim stolom! In samo Materi božji se imam zahvaliti za srečno rešitev in odkrito vam povem, da

sem se zaobljubil popolnoma pozabiti na vsako maščevanje.“

„Z nami moraš, kraljevim ukazom se ne smeš protiviti! Da se pa pomiri tvoja vest, ti hočem povedati, da potrebujemo tvoje moči le v neznatnih stvareh.“

„Za ogleduha.“

„Samo za varuha misijonarskih kron in zakladov. Kraljevi namestnik prav modro ravna, ko se prepriča o premoženju teh gospodov, predno jim kralj prepove hoditi po misijonih. In tudi naš trud ne bo zastonj, ampak obilo poplačan. Par tisoč denarjev mi gotovo prav pride, saj drugače ne morem poplačati dolga, ki sem ga napravil radi tebe, ko si študiral. Spoznaj ves položaj, bodi previden in ne opazuj samo samostanskega zlata, ampak skušaj tudi zvedeti za vire, ki jim donošajo toliko bogastva. Prepričan sem, da imajo misijonarji gotovo skrivne zlate žile in rove, odkoder dobivajo tako množino zlata in zajemajo svoje bogastvo.“

„Brez dvoma je kaj takega last kralja samega,“ reče Jožef. „In za tako delo bi poslali sposobnejšega kakor sem jaz; zakaj ne zvitega in prebrisanega Lopeza?“

„Gotovo je Lopez zvitejši od tebe,“ odvrne stric. „Ali pa ne uvidiš, da bi se misijonarji Lopeza ogibali, ker jim že njegov pogled razodene ves načrt in vso nakano, — vtem ko tebi popolnoma zaupajo.“

Ko si pa kos svoji nalogi, jim takoj razodenem in razglasim kraljevi ukaz. In kaj misliš, sam kraljevi namestnik mi je obljubil desetino vsega premoženja in bogastva, ki ga vzamemo misijonarjem. Vse je ležeče na tebi, in prav lahko pridobiš zopet prejšnji sijaj in slavno ime naši stari rodbini. Če me račun ne vara, se v kratkem dvigne iz razvalin naših prednikov na obali reke Ebre lep nov grad, mnogo lepši kakor prejšnji.“

„Seveda, tako bi se izpolnile moje sanje,“ reče vnuk in oči se mu zablistajo polne ognjevitosti. „Pač se izplača poskusiti, čeprav meni vsa stvar nič kaj ne ugaja. Kaj takega bi si skušal pridobiti na drug način.“

„Drznost je veljala le za časa vitezov in naših prednikov; sedaj pa gospodari previdnost in zvijača. — Toda glej, svetlika se, takoj smo iz gozda, in v kratkem dospemo v Santa Kruz.“

3. Pri Alkaldih v Santa Kruz.

Santa Kruz je bilo mesto v pokrajini Siere in je štelo dvajset tisoč prebivalcev. Razprostiralo se je deloma v dolini, deloma po gričih, ki so obdajali dolino in se znižavali proti nji. Okoli mesta so rastle kavine in sladkorne rastline ter prinašale mestu obilo dohodkov in dobička. Sploh je mesto

izgledalo kakor velika vas, saj ni bilo mogočnih stavb in palač, ampak samo priprostejše hiše, postavljene semintja, pri vsaki pa velik vrt z raznim sadnim drevjem. Le na trgu sredi mesta, kjer se je vzdigovala lepa katedrala na eni strani ceste in mogočno kipela proti nebu, last jezuitskega samostana na drugi strani ceste, je bila še le oblika pravega mesta, k čemur je posebno pripomoglo županovo in vladno poslopje, pa tudi vojašnica na obeh straneh ceste.

Ave Marijo, je zvonilo, ko je dospel Gomez v mesto s svojimi vojaki. Ljudstvo je klečalo kar na trgu in molilo angelovo češčenje. Tudi Gomez in njegovi vojaki so se odkrili in molili. Šli so naravnost k vojašnici. Vodnik Lopez je izpregovoril nekaj besedi s podčastnikom, in vojaki so šli v sobe, da se odpočijejo. Gospod Gomez se pa ustavi pri županu ter mu izroči priporočilno pismo, ki mu ga pošilja sam podkralj. Župan in predsednik mesta Santa Kruz prebere pismo ter ne ve kako bi se skazal bolj prijaznega in uljudnega ravnokar došlim gostom.

„O gospod Pedro, danes ste moj gost,“ reče kar najuljudneje ter se prav spoštljivo prikloni. „Na razpolago sem Vam z vsem svojim premoženjem, pa tudi z vso mestno posadko ali vojaštvom; seveda le kakih 200 mož po številu, ki pa popolnoma zadostuje v obrambo mesta proti nadležnim Kirigvancem.

Mojos in Kikvitos, teh dveh indijanskih plemen, se ni nam prav nič bati, odkar delujejo med njimi očetje ali misijonarji družbe Jezusovega srca. Pa menda nimate nikakih ukazov od Njegove Vzvišenosti podkralja zoper gospode misijonarje? Tako nekako se sliši in govori.“

„Opravka imam med Kirigvanci,“ reče Gomez z nekim strahom na obrazu. „Je mogoče, da dobim v ta namen od misijonarjev kakih tisoč ljudi plemena Kikvitos, med katerimi delujejo z izrednim uspehom gospodje misijonarji, kot spremstvo in pomoč proti Kirigvancem?“

„Ne verjamem. Mislijo namreč, kar je tudi res, da bi stem le škodovali krščanskim občinam, za katere so toliko trpeli in se mučili, predno so jih privedli do spoznanja sv. vere. Tudi ne puste, da bi si mi najeli Indijance za vsakdanje delo, še manj pa trpe, da bi hodili delat v pokrajino Potozi, kjer se nahajajo kraljevi rudniki.“ Tako je gospodu Gomezu hitel praviti župan ali alkalde, kakor so ga imenovali tamošnji prebivalci v svojem jeziku.

„No, kake koristi ima kralj in njegovi zvesti podložniki od teh pokristjanjenih Indijancev?“ reče Gomez.

„Govorite in mislite, kakor vsi imenitnejši možje našega mesta, in res bi bilo vsekako dobro, da prepustite tudi nam kaj gospodje misijonarji, da imamo tudi mi

kake koristi od Indijancev; pa saj jim ne puste še s prodajalci in trgovci občevati. Že večkrat smo se pritoževali pri oblasteh in prosili kralja, naj prekliče nekaj misijonarskih predprav, ki so jim jih dovolili razni njegovi predniki, pa brezuspešno.“

„To se mora nehati,“ pristavi gospod Gomez Pedro z neko resnostjo. „Indijanci, plemen Mojos in Kikvitos, morajo delati v mestnem nasadu in kopati v kraljevih rudnikih v krajini Potozi.

Pred vsem mi pa morajo pomagati proti Kirigvancem. Kaj mislite, koliko mož bi dobil pri Kikvitih?“

„Kakih pet do šest tisoč, pa izurjenih vojakov; saj jih je vseh ljudi skupaj do trideset tisoč,“ odgovori mestni župan.

„Toliko!? — Potem se misijonarji pač lahko protivijo kraljevim ukazom!“

„Prav lahko! In brez vsake težave si podvržejo mesto Santa Kruz z vso okolico tostran Kordiljerov ter je proglasijo samostojnim in neodvisnim od vsake oblasti. Le par sto mož, ki zasedejo prelaze in pota v gorovju ter zabranijo vsak dohod kraljevi vojski, ki naj bi potem skušala po močvirjih in gosto zaraščenih gozdih priti v mesto. A jezuitov se ni bati, so preveč vdani podložniki in dobri ljudje, pa tudi pokristjanjenih Indijancev ne, dokler jih vodijo misijonarji, ki skrbe za nje prav po očetovsko.

Indijanci jih pa tudi ljubijo in spoštujejo kakor prave očete in dobrotnike svoje.“

„Kaj pa, če jim kralj misijonarje odvzame in prestavi?“ reče gospod Gomez in opazuje alkalda postrani. „Seveda pošlje jim mesto misijonarjev druge duhovnike —“

„Ne vem kako bi bilo,“ pristavi resno alkalde in zmaje z rameni. „Jezuitje bi se gotovo ne protivili in upirali kraljevi želji in njegovim ukazom, ampak Indijanci —? Prišlo bi gotovo do krvavih bojov, in mi, mestni prebivalci se gotovo bojimo takega ukaza. Kako naj se branimo in obvarujemo ljutih Indijancev? Pa menda vendar ne prihajate s takim ukazom, gospod Gomez?“ reče alkalde ves prepaden in smrtno bled.

„Le pomirite se. Samo proti Kirigvan-cem moram. Ujetniki morajo v kraljeve rudnike, pa tudi za delo v mestnih nasadih jih rad pustim precejšnje število. Prej pa dajte meni in mojemu vnuku vodnikov, ki nas dovedejo v bližnjo Kikvitansko vas, kjer je sedaj misjon. V kraljevem imenu poprosim tamošnje prebivalce za pomoč, in gorje misijonarjem, ko bi se drznili nasprotovati kraljevim ukazom!“

„Pokažem vam jutri sam pot čez Kordiljere, ko se nekoliko odpočijete od truda in težavne poti. Je pač kakih petdeset ur do bližnje Kikvitanske vasi in tudi pot zelo slaba, skoraj vedno po gozdu. Sam se še nisem nikdar udeležil misijona, zato pa

poprosim očete v samostanu, da nam dajo zanesljivega vodnika.“

„Upam, da se gospodje ne bodo branili uslišati naše prošnje. Poslal sem namreč takoj svojega vnuka v samostan, ki naj prosi vodnika, in le čudim se, da se še ni vrnil. — A glej! je že tu.“ Gomez predstavi svojega vnuka mestnemu županu ali alkaldu in vpraša: „Kako je, Jožef? Očetje se menda vendar ne branijo kraljevemu poslancu dati vodnika, da kaže pravo pot?“

„O ne, stric. Prav prijazni so bili gospodje, samo prosili so, naj ne jemljemo seboj vojakov, ki bi vso stvar, za katero se Indijanci ravnokar pripravljajo, le motili.“

„Zakaj se pa pripravljajo?“ vpraša gospod Gomez.

„Za praznik sv. Rešnjega Telesa.“

„In kako!“ vsklikne alkalde. „Moram enkrat videti! Saj je vse tako lepo in mično! In kakor sem že rekel: idem z vami brez ugovora. Prav veselí me gledati z vami procesijo sv. Rešnjega Telesa pri Kikvitih.“

4. Oče Martin.

Kakih 400 km od mesta Santa Kruz oddaljene proti vzhodu so bile semtertja naselbine in vasi Kikvitanskih Indijancev. Posamezne vasi so ločili drugo od druge po več ur dolgi gozdi in razno gričevje, po katerem so bila pa še precej dobra pota,

ki so vodila od vasi do vasi, da so Kikvitanci brez težav občevali med seboj. Veliko slabša so bila pota iz mesta Santa Kruz v njih pokrajine in naselbine, kamor je hotel gospod Gomez s svojim vnukom in mestnim županom. Gotovo bi ne bili prišli nikdar do Kikvitancev, da niso dobili v samostanu vodnika skozi pragozd.

In dospeli so še pred solčnim zahodom v prvo kikvitansko vas, ki se je razprostirala v lepi dolinici, katero je obdajal kroginkrog mogočno zaraščen gozd.

„San Joze!“ vsklikne vodnik in pokaže na cerkev in hiše, med katerimi je bilo toliko sadnega drevja, da je izgledala vas kakor majhen gozdič.

„Skoraj še nisem videl lepše vasice v življenju,“ reče ponosno gospod Gomez.

„In kako lepo lego ima.“ Dolina je odprta in mora biti zelo rodovitna; misijonarji so pač prebrisani in bistroumni ljudje,“ pristavi alkalde.

„Ko sem bil še majhen deček, ni bilo tu tako lepo in prijazno kakor sedaj,“ se oglasi vodnik Indijanec. „Razprostirali so se mogočni gozdi z debelimi drevesi in nizkim grmičevjem na krajih kjer ni bilo dreves; ob potoku pa je bilo samo močvirje. Le našim dobrim očetom misijonarjem se imamo zahvaliti, da so uredili vse tako lepo: posekali so drevesa, iztrebili grmičevje in napravili vodi pravo strugo, nekaj jo pa

odpeljali in porazdelili po travnikih ter tako osušili svet. Seveda smo morali pomagati in delati tudi mi; a brez misijonarjev bi ne bili dosegli ničesar, in morali bi še sedaj stanovati v votlinah in podzemeljskih rovih kakor zverina v gozdu. Učili so nas osuševati travnike, kjer sedaj pasemo svoje črede, obdelovati polje in sejati različna žita, kar nam služi v tečno hrano, in saditi sadno drevje, od katerega dobivamo sladko sadje. Zidali so nam tudi lepe hiše, stanovanja in krašne cerkve, kakršne so v mestu Santa Kruz — in kako bi se divili in čudili lepoti in krasoti cerkva sv. Ksaverja, sv. Ignacija in sv. Mihaela, ki stoje za onimi griči!“

Tako se je razvnel skoraj vedno molčeči Indijanec ter jim govoril in pravil o delu in napredku in hvalil neprestano očete misijonarje.

In tako so šli polagoma v dolino in dospeli do nasadov, kjer je delalo nekaj Indijancev, ki so spočetka le s strahom opazovali prihajajoče Špance. Ko pa spoznajo njih vodnika Indijanca, ki jim je zaklical, da vodi goste očetov misijonarjev, so šli nekateri takoj v vas oznanit njihov prihod. Indijanski deček, kako leto mlajši od Jožefa, pa jim prinese sladkega sadja.

„Vzemite gospodje, limone, pomaranče, datelne!“ jim ponuja deček v slabi španščini. „Vse je iz vrta našega dobrega očeta Martina in močno sladko. Vzemi, mladi gospod,

to-le oranžo, ki sem jo vtrgal z dovoljenjem očeta Martina!“

Jožef Gomez pogleda strica, in ko mu ta pomigne, da mora biti zelo prijazen z Indijanci, vzame mu ponudeno sadje ter vpraša malega Indijanca: „No` kako ti je ime brate?“

„Brat?“ ponovi začudeno mali Indijanček in primerja v duhu svojo slabo obleko z bogatinovo; saj so nosili vsi Indijanci le samo priproste halje ali sešita ogrinjala, ki so jim segala do kolen, in bila brez rokavov. Španski mladenič pa je bil oblečen v žametovo sukno z zlatimi gumbi. Imel je tudi lepe suknene hlače in primerne črevlje s svitlimi ostrogami na nogah. „Brat?“ je še ponovil Jožef; in pristavil: „Saj te razumem, dobri oče vam je pa tudi že povedal, da smo belokožci in rdečkožci bratje med seboj, ker imamo vsi skupnega očeta v nebesih.“ „Ime mi je Ignacij, in prav veseli me, da ti smem streči,“ odgovori Indijanček, in oči se mu veselja zaleskečejo, ker ga je tujec tako spoštljivo nagovoril.

„Pokaži nam tedaj misijonarska stanovanja, Ignacij!“ reče gospod Gomez, in že so Španci jezдили korakoma v vas, deček Ignacij pa je skakal veselo pred njimi. Na poti v vas so jezdeci opazovali lične hišice sredi vrtov, se jim divili in čudili, saj tako ličnih nišo videli še nikjer, tudi v svoji domovini Španiji ne. Prišli so sredi vasi, kjer

je stal velik križ, okoli križa pa mnogo Indijancev zbranih v pobožno molitev, ki jih je le prav malo motil prihod Špancev, kateri so jezдили naravnost do hiše misijonarja in se tam ustavili.

Nasproti jim pride velik prileten mož, ki ga pa starost, delo in vročina še prav nič niso upognili in ne zapustili nikakih posebnih znakov dolgega zemskega bivanja. Toda Indijanci se niso prav nič veselili Špancev in njih prihoda; saj jim niso nikdar prinašali veselih novic in dobrih poročil. Vendar jih misijonar sprejme najuljudneje. Ko pa spozna alkaldo ali župana mesta Santa Kruz in kraljevega poslanca, jih sprejme kot kralja samega. Španci so se pa izgovarjali in ogibali odkritosrčnega razgovora.

„O dobri in sveti oče Šmid!“ kriči alkalde, „prav veseli me, da dobimo ravno vas doma. Že zdavna sem si želel ogledati natančneje vaše delo in slišati glasove instrumentov, ki jih izdelujete tako spretno in lepo. Dovolite, da vam predstavim gospoda Petra Gomez in njegovega nadebudnega vnuka Jožefa, vam pa gospod Gomez, kraljevi poslanec, gospoda misijonarja Martina Šmid, katerega spretnost, umetnost in svetost slovi kot nekaj nenavadnega, nadnaravnega.“

Gospod Gomez je stopil vtem raz konja ter se priklanjal kakor res pravi prijatelj, zakar se je pa gospod misijonar le malo

brigal, pač pa si mislil: „Kraljevi poslanec — kaj vendar hoče? Nič kaj dobrega ne slutim; pa kakor je božja volja!“

Take in enake misli so rojile častitljivemu možu po glavi, ko so gostje sedali v mali uti pred hišo za mizo. Indijanci so v tem poskrbeli za konje. Postregel jim je s sadjem, kruhom in steklenico vina, katerega so misijonarji rabili samo pri daritvi sv. maše. Gospod Gomez je opazoval iz trdega lesa umetno zrezlane kozarce.

„Gotovo vaše delo, gospod misijonar,“ reče Gomez s prisiljeno prijaznostjo. „Človek si mora znati pomagati,“ odgovori prijazno s smehom krog usten gospod misijonar. „Kozarci iz Evrope stanejo preveč, pa tudi pobije se jih mnogo. Da pa imamo iz česar piti, napravim take posode, ki nadomestujejo kozarce.“

„Saj srebro iz rudnika Potozi vendar ni tako drago,“ pristavi alkalde. „Pošljem vam par ducatov srebrnih kozarcev.“

„Srebrni kozarci pač ne pristoje nam ubogim misijonarjem; le kot kelihe za daritev sv. maše jih rad vzamem.“

„Reveži,“ ponovi Gomez z škodoželjnim nasmehom. „Podkralj mi je o vas še pred nedavnim časom drugače pravil. Prosim, koliko časa pa že delujete kot misijonar v najbolj oddaljenih krajih našega Veličanstva, mogočnega kralja?“

„Sedemintrideseto leto.“

„Sedemintrideset let! Morate že dobro vedeti in biti poučeni o vsem misijonarskem premoženju in posestvu. Vsakemu gostu pa tudi ne daste takega vina v lesenih kozarcih kot nam, gotovo imate posebne namene ali vzroke zato,“ reče Gomez zaničljivo. „Brez opravičevanja, vas že razumem, ljubi očka — kako vam je že ime?“

„Šmid, vaša milost.“

„Šmid, to pa ni špansko ime; tudi gotovo niste Španec!“

„Švicar sem; saj navadno delujejo Švicarji in Nemci kot misijonarji med Indijanci v severni Ameriki.“

„Zdi se mi, da smejo v našem kraljestvu le Španci bivati; kaj mislite vi alkalde?“ se obrne in vpraša župana.

„Že od nekdaj so med misijonarji inozemci, ker nimajo zadosti Špancev za tako veliko kraljestvo kakor je naše. Tako je bil tudi ustanovitelj in prvi misijonar, ki je začel delovati med Kikvitanci, inozemec in sorojak gospoda očeta. Imenoval se je Jožef Arks, svet, pobožen mož, ki je z čarom in milobo svoje godbe privabljal divjake iz gozdov, jih zbiral krog sebe in nastanil po teh vaseh. Podelila se mu je tudi španska domovinska pravica in špansko ime, kar pa sedaj ni več tako strogo,“ je govoril alkalde.

„In tako imamo tukaj misijonarja z imenom Šmid iz dalnje Švice. Gorata dežela

z velikimi gozdi, v katerih žive medvedje in volkovi — ne?“ vpraša Gomez.

„Res so veliki gozdi in velikansko govorje, a o medvedih in volkovih nisem nikdar slišal v svoji domovini. Vsaj, kjer mi je tekla zibelka, je prijetna vasica polna sadnega drevja. Na planinah pa se pasejo mnogobrojne črede molznih krav. Krasen pogled se odpira v daljavo čez jezero, kjer mole proti nebu ledeniki svoje snežnobele glave, na katerih se svetijo in blišče solnčni žarki kakor pravo čisto zlato.“ In starčku se zjasni obraz in zasvetijo oči, ko se spomni mladih let, ki jih je preživel v ljubi domovini.

Opazil je Gomez starčkovo veselost, zato reče: „Gotovo bi bilo vam v največje veselje, ko bi mogli preživeti zadnje dni življenja v krasni domovini.“

„To bi bila za me čaša bridkosti, ki bi jo moral piti zadnje dni življenja, ko bi se moral ločiti sedaj od ljubih mi Indijancev,“ odgovori starček solznih oči. „Tu, kjer delujem, želim tudi umreti dotlej pa moliti s svojimi otroci in prositi Boga še lepše domovine, ki jo najdemo gotovo tam gori v nebesih.“

Do solza ginjen poda alkalde starčku roko. Tudi ponosni in prevzetni Gomez se nekoliko gane in omeči ter je v nekaki zadregi. Slikal si je namreč misijonarje popolnoma drugačne, častihlepne, hrepeneče po bogastvu; a prepričal se je in tudi bral

v starčkovih očeh, da so nameni, ki so jih gnali med Indijance, blagi in prav nič posvetni.

Ko so se možje resno pogovarjali, je pa indijanski deček pomignil malemu Špancu Jožefu, naj gre žnjim, da mu hoče nekaj pokazati. „Idi,“ mu je šepnil v uho „in poglej naše ptiče!“

Prav rad uboga Jožef malega Indijanca; naveličal se je že bil poslušati prisiljeno besedičenje mestnega župana alkalda, še manj pa mu je ugajal pusti stričev obraz. Neopažen se tedaj zmuza iz ute v hišo k Indijancu in odtam v vrt. Kako se čudi, ko ugleda v raznih kletkah in ptičnicah mnogovrstne ptice. Papige, rdeče, rumene, srebrno sivkaste, zelenkaste so se priklanjale z debelimi glavami; pa tudi drugih ptičev, ki žive le v posebnih krajih, ni manjkalo.

In kakšno vpitje, ščebetanje in frfolenje je nastalo, ko so ugledali prijazni ptički Ignacija; saj jim je navadno le on potresal živeža vsaki dan. Tudi sedaj jim je dajal orehov in drugih takih stvari ter učil mladega Španca, da mora človek biti previden in pazljiv. „So nekateri, zlasti med zelenimi, ki prav radi in pošteno primejo za prst, če ne pazim. Kateri pa tebi najbolj ugaja?“ ga vpraša končno.

Jožef premišlja, ogleduje, saj so vsi tako lepi, in se vendar odloči za modro-rumenkasto papigo, arara po imenu, ki se

mu je videla izmed vseh najlepša. „Ta je tudi lepa,“ reče Ignacij „a meni se še bolj dopade onale živordeča, z zelenim repom in rjavkastimi perutnicami.“

Prišla sta do druge kletke, v kateri so skakali ptiči z dolgimi kljuni in pokriti z raznim lepim perjem; razodel mu je, da taki ptiči žive edino le v gorkih krajih in nižavah, nikakor pa ne v gorovju in višinah. Tudi golobe je občudoval in se jim divil, saj takih ni še nikdar videl tako lepih in raznobarnih. Ptič iz severnih krajev ga je tudi močno zanimal. Nad vse so se mu pa dopadli mali kolibri. Ni se mogel dosti načuditi njih lepoti, urnosti in spretnosti, ko so se skrivali in letali v kletki po steblih cvetic, katere jim je moral Ignacij nadomestiti vsak dan s svežimi. Kakih petdeset vrst jih je bilo, morda še več, in deček kar ni mogel uganiti, kateri je najlepši.

„Ta-le z višnjevo barvo je najlepši!“ je zgovoril hitro, pa takoj pristavil: „Ne, onile zelenkasti z zlatimi pikami, ali pa oni rdečkasti z črnomodrimi peroti, ali pa oni rumenkasti, ali oni višnjevi z črno kapico na glavi, ali oni v kotu z lepim repom je najlepši. Kako so vsi lepi! Vse vzamem seboj, če — pa raje ne govorim —, čemu pa so vam vsi ti ptiči? Gotovo jih prodaja gospod oče za visoke vsote denarja in zlata v razne kraje.“

Indijanček ni poznal denarja, zato pa tudi ni razumel mladega Španca, ampak ga le opazoval, kako se je ta veselil lepih ptičev. Vpraša ga, če hoče iti jutri žnjim na lov, ker še marsikaj manjka za procesijo sv. Rešnjega Telesa.

„Prihodnji teden praznujemo velik praznik, dan sv. Rešnjega Telesa,“ reče Ignacij, „in spremljamo skozi vas Boga, ki je vse tako lepo ustvaril in uredil. Deklice spleto vence iz cvetic in sadja; dečki nalovimo ptičev, odrastli kot vojščaki pa v gozdu divjih živali. Moj oče so že vjeli velikega leoparda, stric pa mladega jagvarja. Jutri ti pokažem vse in še marsikaj lepega boš videl.“

Jožef je hotel takoj z malim Indijančkom v klet, kjer so imeli divje vjetnike, a zapel je zvon in Ignacij je šel k večerni molitvi v cerkev, Jožef pa žnjim.

5. Večerna molitev.

Gospod Peter Gomez je ravno mislil izpregovoriti o Kirigvancih, kar zapoje zvon bližnje cerkvice, krog katere so se zbirali Indijanci k večerni molitvi. „Navado imamo skupno opraviti večerno molitev,“ reče oče Šmid, „prosim oprostite me kake pol ure.“

Španca sta pa tudi hotela v cerkev, že iz radovednosti in se pridružila duhovniku. Kako sta se čudila krasu in blesku božje

hišice sredi pragozda! Dvojna vrsta vitkih stebrov z lepo zrezlanimi in pozlačenimi vrhovi je delila ves prostor v tri dele. Stene so bile lepo okrašene in z živo barvo slikane. Sredi cerkve je pa bil prostor, oder, kjer so se zbrali pevci in godci. In kako so se čudili Španci, ko so zapazili gosli in razna druga godala. Najbolj pa jim je ugaljaltar, lepo zrezlan, poslikan in pozlačen, nad katerim so viseli razni venci spleteni iz lepo dišečih cvetlic. V oltarju je bila lepa podoba cerkvenega patrona sv. Jožefa z božjim Detetom in njegovo Materjo Marijo, ki je predočevala sveto družino iz Nazareta v delavnici. Vrh oltarja pa je bilo naslikano „božje oko,“ in gledalo milo na zbrano množico, vtopljeno v molitev.

„Cerkev in oltar bi glede krasote popolnoma zadostovala tudi v našem velikem mestu,“ reče gospod Gomez svojim tovarišem.

„In vse to razen oljnatih slik, ki so jih dobili iz Evrope, je naredil stari gospod sam,“ pristavi alkalde.

O. Šmid se je napravil v svečeniško obleko ter v spremstvu dveh dečkov, Ignacija in še enega Indijančka, stopil pred oltar Matere božje, na katerem je gorelo nekaj sveč, in začela se je večerna pobožnost. Zadonele so gosli z vso milobo v kratki predigri. Nato so peli vsi navzoči vero s spremljevanjem godbe kakor jih je bil naučil

gospod misijonar. Pri besedah „čast Očetu, Sinu in sv. Duhu,“ pa so zadonele z močnim hrupom tudi pavke in trompete. Prvo polovico očenaša je pel vaški poglavar, drugo pa navzoča množica; ravno tako Češčena Marija stem razločkom, da ni pela vsa množica besedi, s katerimi je angelj pozdravil Marijo, ampak so zadoneli čisti angelski glasovi iz prs malih dečkov. Po vsakem odstavku sv. Rožnega venca so zapeli skupno primerno pesmico. K sklepu so pa zadonele orgle, gospod misijonar je dal blagoslov z Najsvetejšim, in večerna pobožnost je bila končana.

Španci so bili, močno ginjeni in niso vedeli, ali naj občudujejo godbo in petje, ali se naj čudijo pobožnosti in vdanosti Indijancev.

„Krivično in vnebovpijoče bi bilo uničiti tako lepe uspehe,“ reče ginjeno alkalde gospodu Gomezu, ko so se po večerji spravljali spat.

„Saj ničesar ne razdiram in uničujem,“ reče Gomez. „Nadaljevati se mora; bodo pa vodili Indijance drugi misijonarji, kar ni nobena težava, ko je že vse tako lepo urejeno; saj so prve težave popolnoma premagane.“

„Samo pomisliti je treba, bodo li Indijanci poslušali in ubogali tuje misijonarje kateri njih jezika, šeg in navad ne razumejo? Staremu gospodu pa počí gotovo žalosti

srce, predno zapusti svojo čredo. Skupno prosimo podkralja, naj ne preganja v tej samoti ubogih misijonarjev. Njegovemu Veličanstvu v Madridu kralju samemu pa ne more prav nič škodovati teh par misijonarjev jezuitov, ki živijo mirno in zadovoljno med Indijanci, čeprav so se zarotili njih bratje v Španiji proti kralju, o čemur pa zelo, zelo dvomim.“

„Kaj nas to briga,“ odvrne jezno Gomez. „Kraljevi uradniki smo in izpolnjevati moramo njegove ukaze, se nam le zdi prav ali ne, saj je za vsa dejanja odgovoren le kralj.“

„Gotovo je, da je za glavne stvari odgovoren on ali njegov prvi minister; pa tudi mi nismo nedolžni, in rajši takoj odstopim in popustim županstvo in predstojništvo mesta, kakor da preganjam uboge misijonarje in jim delam krivico.“

„Radi mene storite, kar vam drago! Tudi brez vas opravi in izpolnim kraljeve ukaze. Povem vam le še to: glejte, da ne poročate misijonarjem ničesar pred časom in ne uničite mojih načrtov, ker drugače vas zatožim kot veleizdajalca. Za sedaj, lahko noč!“

6. Poglavar Jago.

O. Šmid je ustal še pred solnčnim vzhodom, premišljeval Kristusovo trpljenje in

mного molil. Še nikdar pa mu niso stopile tako živo pred oči kakor danes besede: „Pripravljen bodi piti z menoj kelh trpljenja in bridkosti.“ Že včeraj se mu je dozdevalo, kaj pomenja prihod župana iz mesta Santa Kruz in visokega kraljevega úradnika. Nič dobrega ni slutil in pričakoval. Da bi jih gnala sama radovednost videti procesijo sv. Rešnjega Telesa pri Indijancih — in hoditi po tako nevarnih in težavnih potih, je skoraj neverjetno.

Spomnil se je tudi nekega pisma iz Madrida, v katerem je že pred letom grozil minister Aranda ubogim misijonarjem s preganjanjem. In sedaj se naj posreči brezvernemu in hodobnemu človeku, da zatre Jezusovo družbo in uniči misijonarje v Španiji za vselej? Moti se, če misli, da pridejo znova misijonarji iz Evrope in nadaljujejo započeto delo med Indijanci. In kaj store moji otroci, ljubi Indijanci? Solznih oči se je spomnil besed sv. pisma: „Udaril bom pastirja in razkropile se bodo ovce na vse strani.“

Gospod o. Martin je še klečal pred razpelom, kar nekdo potrka lahko na okno, ko se je začelo ravno daniti. Predno se je pa v molitev zatopljeni gospod zdramil, je bilo treba večkrat potrkati. Ko pa začuje trkanje, vstane takoj in stopi k oknu.

„Gospod,“ se začuje tiho skozi okno, „oprostite da vas motim, še pred solnčnim

vzhodom; povedati vam moram nekaj in zato sem prišel sedaj, dasi se vi pogovarjate v molitvi z Bogom in vas motim.“

„Si ti, moj ljubi Jago? Le hitro sem! saj vrata so vedno odprta vsakemu mojih otrok. Veš pa tudi, da mi je največje veselje, te pri sebi imeti in se s teboj pogovarjati.“

Prav dobro se mu je zdelo, ko ga je sprejel gospod tako prijazno; in s smehom na obrazu stopi v celico, stanovanje misijonarjevo, kjer mu je postregel gospod z jedjo in pijačo rekoč: „Sinko moj, jej, pij, pokrepčaj se in malo odpočij od dolgega pota, saj si hodil celo noč, predno mi poveš novice radi katerih si nastopil tako daljno pot. Jaz še sedaj ne smem jesti; kakor veš sem vas učil, da mora človek le tešč prejemati nebeško hrano, katero zaužijem pri daritvi svete maše.“ „Tudi jaz bi jo rad zaužil,“ reče Indijanec, „in gotovo me bolj pokrepča kakor vaš kruh in vino. O gospod, saj ste nas učili, da duša potrebuje več hrane kakor telo. In kdo naj hrani naše duše, če morate nas zapustiti vi in vaši bratje? To je, kar me je gnalo, da sem hodil vso noč skozi velike gozde in prišel od cerkve sv. Rafaela k cerkvi sv. Jožefa k vam. Izmed vseh gospodov ste vi najstarejši; sezidali ste nam krasne cerkve, napravili orgle, da pojo Bogu v čast, učili nas

igrati violino in drugih umetnosti, zato pa vas tudi ljubimo in spoštujemo nad vse.“

„Kako si moreš misliti kaj takega, Jago, da bi se morali kedaj ločiti in zapustiti drug drugega?“ vpraša osuplo gospod misijonar.

„Moj sin Anton je slišal v mestu. Znano vam je, da je šel pred dvema letoma proti moji volji v mesto in dobil službo pri vaših bratih. Pozneje je šel služiti k nekemu Špancu, ki kupčuje z žganjem, kar ste pa nam vi strogo prepovedali. Pred kratkim časom je prišlo več jezdecev čez gorovje v mesto. Govorili so sprva, da nameravajo krotiti z vojsko naše sovražnike Kirigvance. Prišli so tudi k Špancu, pri katerem služi moj sin in pili žganje ter se upijanili. V pijanosti je izdal načelnikov namestnik, Lopez po imenu, da nimajo namena preganjati hudobnih Kirigvancev, ampak nas Kikvite in pa vas, naše očete dobrotnike in prijatelje, zlasti se pa polastiti vašega zlata in bogastva, vas pa celo izgnati.“

„Kaj takega je slišal tvoj sin v mestu Santa Kruz? skoraj neverjetno; gotovo ni razumel Špancev.“

„Da, slišal je, in tudi španski prav dobro razume. Takoj pa, ko se je storila noč, je šel zdoma, hodil noč in dan ter prišel včeraj zvečer popolnoma izmučen in utrujen k meni, ter mi razodel strašne španske nakane. Prepovedal sem mu niti besedice

ne ziniti nikomur o tem, tudi vašim mlajšim gospodom ne, dokler ne slišim vašega sveta; saj ste vi najstarejši in najmodrejši gospod izmed vseh. Da je moj sin govoril resnico se prepričate potem, ko pridejo k vam sam vodja konjenikov, alkalde in majhen prijazen deček, ter se vam dobrikajo in laskajo.“

„Saj so že tu! Včeraj zvečer so prišli“, odvrne misijonar poln začudenja. „Govorili so, da so prišli iz radovednosti videti Indijansko procesijo na praznik sv. Rešnjega Telesa, kar se je pa tudi meni zelo čudno zdelo; le iz same radovednosti videti, kako obhajajo in časte ubogi misijonarji s svojimi Indijanci v procesjah Boga, in nastopiti tako težavno pot ter priti tam iz Španije k nam, — je skoraj neverjetno.“

„Uvidite sedaj gospod, da je moj sin govoril resnico!“ reče priletni Indijanec Jago. „Sedaj pa premislite in svetujte, kaj nam je storiti, da jim prečrtamo hudobne nakane. Vso pot nisem nič drugega mislil kakor na kak način bi jih prehiteli.“

„In kaj si izmislil moj dragi Jago?“

„Pravzaprav bi morali svetovati vi; če vam pa drago, da svetujem jaz, tudi prav, pa poslušajte prosim. Špancem, ki so prišli k nam kot ogleduhi, jim dobro strežite do praznika, da se ne moti sveta slovesnost. Procesje se udeležé vsi naši vojaki. Ko je procesja končana, in Najsvetejše že zaprto v hišici, ki ste jo naredili sredi oltarja, pri-

memo Špance, jih zapremo in obdržimo kot poroke miru. Gotovo si potem ostali Španci ne bodo upali k nam z namenom začeti vojsko.“

„Če so pa v resnici kraljevi poslanci, pa gorje nam,“ pristavi gospod in zmaje z glavo. „Ne, dragi moj Jago, kaj takega ne smemo storiti. Prisegli smo kralju zvestobo in udanost, in nikdar bi ne dopustil, da bi se rabilo orožje proti kraljevim ukazom, čeprav so krivični. Sicer pa tudi nič ne zamorete z vašimi pušicami z vso hrabrostjo proti orožju kraljevih vojakov.“

„O gospod, naše pušice v gozdu skozi katerega morajo, če hočejo priti k nam, so še nevarnejše kakor njih gromeči pihalniki, zlasti če namažemo osti s strupom. — Ali jim naj kar prepustimo lepe vasi in krasne cerkve, katere ste nam pomagali zidati, in jih prav nič ne branimo?“

„Kralj gotovo ni sklenil uničiti vasi in cerkve, pa tudi podkralj ne, saj bi s tem sam sebi škodoval. Jago motiš se, gotovo ne gre za to; morda zadene nas kaj posebnega, pa tudi o tem dvomim, da bi nam ukazali vas zapustiti in se od vas za vselej ločiti. Španec je v pijanosti govoril, česar se sam ni zavedal. Le ne bojmo se brez potrebe; dobro pa je moliti, da se vsemogočni Bog usmili ubogih misijonarjev.“

„Bojim se, da je Španec, čeprav pijan, govoril vendarle resnico,“ reče žalostno Jago.

„Vas odpeljajo, nas pa zaslužnijo. In mi, ki ljubimo prostost, in smo vajeni življenja v gozdu kakor veseli ptički, naj lazimo po luknjah kot krti ter kopljemo Špancem srebra! In če mislite, da se ne smemo bojevati proti nim, pa zapustimo ta kraj, gremo daleč sto dni proti vzhodu skozi brezkončne gozdove in močvirja, da Španci ne bodo mogli za nami, in si poiščemo novih bivališč, postavimo si nove hiše in cerkve ter začnemo znova obdelovati polje. Seveda škoda je lepik hiš in cerkvâ, katere ste nam pomagali zidati; a največje in najlepše zaklade in dragocenosti vzamemo seboj. Vse sem že preudaril in premislil ponoči med potjo. Violine, piščalke, trompete in pavke, katere ste napravili vi, prav lahko nesemo. Orgle razderemo, in male piščalke nosijo otroci, velike pa odrasli, ravno tako tudi meh. Še celo oltarjev, ki ste jih tako lepo zrezljali in okrasili, ne pustimo tukaj, ampak jih vzamemo seboj. Vi pa in vaši bratje vzamete kelihe in druge svete posode, katerih se mi ne smemo dotakniti. In ko pridemo v kraj, kamor Španci ne morejo za nami, si postavimo in sezidamo nove cerkve, oltarje in orgle ter znova godemo in pojemo Bogu v čast. No gospod, kaj porečete k temu? Ali nisem vse dobro preudaril?“

Nasmehnil se je gospod misijonar ognjeviti živahnosti starega Indijanca in njegovemu načrtu. Res so godala, orgle, ves cerkveni

okras in oltarji velik zaklad, in gotovo pusté rajši živež kakor pa najmanjšo piščal, si je mislil gospod misijonar sam pri sebi, ter po kratkem molku rekel Indijanskemu poglavarju: „Prav dobro si preudaril, moj dragi Jago. Hvaliti moram tvojo previdnost, ljubezen in pogum. Le tega nisi še pomislil, kako bom jaz korakal v svojih starih letih sto dni daleč ali pa še dalje.“

„Gospod, saj res, to sem pa pozabil! Razume se, da vas nesemo, in niti koraka ne smete storiti peš. Kakor podobo sv. Jožefa in druge, ki so gotovo trikrat tako težke kakor vi, vas nesemo na svojih ramah; samo prosim pregovorite še druge gospode vaše brate, da odpotujemo takoj po prazniku še predno pridejo Španci ter vas s silo nam iztrgajo; jaz pa obvestim poglavarje vseh vasi o našem sklepu, in če so gospodje zadovoljni, pojdemo vsi za njimi. Tudi naše krvne brate plemena Mojos in njih gospode obvestimo in pregovorimo, da se vzdignejo in gredó proti vzhodu. Tu ne ostanemo in rajši umremo kakor pa rijemo pod zemljo in kopljemo kot sužnji Špancem srebro!“

„Dragi moj, veš da te ljubim kakor tudi vse svoje otroke, in ločiti se od vas, bi bila moja smrt. Le sila, ali pa božja roka me morati prisiliti, da vas zapustim. Prosimo tedaj Boga, da se nas usmili in nas skupaj pusti v miru živeti, ga častiti in moliti. Kaj drugega ti sedaj ne morem odgovoriti. Toda

glej, zdanilo se je, in kmalu se oglasi zvon, ki vabi vernike k jutranji molitvi. Pojdi tedaj v cerkev in pripravi se za vreden sprejem nebeškega kruha!“

Indijanec se globoko prikloni, odide in gre naravnost v cerkev. Gospod je pogledal za njim in si govoril: „O dobri človek! Vem, da si upate zapustiti kraj, ki ste ga v potu svojega obraza obdelovali in spremenili v lep vrt, in iti skozi gozdove v še neobdelane kraje in puščave, kar bi tudi sam vam svetoval, rajši kakor pa postati sužnji oholih Spancev. Posvetovati se hočem še z gospodi, ki pridejo na praznikov dan k meni.“

Nato prime molitvenik ali brevir, gre na vrt in se pripravi za daritev sv. maše ter opravi jutranjo molitev.

7. Pred mašo.

Solnce je že zlatilo vrhove dreves in odpiralo s svojo milobo čaše nežnim, lepo duhtečim cvetlicam, katere so jeli obletavati bliščeči hrošči in skoraj dlan roke veliki metulji, ter kazali svoja lepa krila, posedali na stene hiš, ali se pa vzdigovali visoko nad hiše, se zibali v jutranjem solncu in svežem zraku. Krasni mali kolibri pa so cvrčali in skakali po cvetju in vejicah lepe tulpe tam v kotu vrta. Samo petje evropskih ptičev ne okraši jutra, ampak tudi razne v solnčnih žarkih se lesketajoče barve ptičev, ki se gu-

gajo in skačejo po vejah nizkega drevja, čeprav samo cvrčé in čivkajo ter včasih clo neprijetno kriče.

Jožef Gomez je ravno prišel iz sobe in bil kar očaran radi prirodnih lepot v jutranjem vzduhu. „Oh, kakšni metulji in hrošči in oni-le se svetlikajoči kolibri — imeti jih moramo! Ignacij, hitro po stave ali zanjke!“

„Ti-le na tulpi so bolj navadni in taki kakršne si že videl včeraj v kletki. Nekaj jih je, ki so veliko lepši, a bolj redki. Kake dve uri hoda od tu v majhni dolinci dobiva najlepših. Tam boš šele gledal in se čudil!“

„Takoј pojdiva tja, Ignacij, saj stric mi je že dovolil.“

„Daritev sv. maše ne smem zamuditi ali clo opustiti. Po končani službi božji prosim gospoda, da mi dovoli iti na lov, kjer nastrelim nekaj najlepših ptičev za bližnji praznik.“

„Kako dolgočasno — biti pri maši; saj danes ni nedelja, druge dneve pa ni zapovedano biti pri maši.“

„Daritev sv. maše, pa dolgočasna! — Si li kristjan in veruješ, da pride na oltar naš Izveličar? Naš gospod misijonar je nas učil, da je vsaka sv. maša spomin krvave daritve na križu. Nevidno pristopi truma angelov in časti našega Izveličarja v podobah kruha in vina. V največje veselje mi je, da smem streči pri sv. maši, in bal sem se že, da ti bom moral prepustiti ta posel, dokler bivate pri nas. Indijanci se veselimo sv. maše, zato

pa prihajajo navadno vsi k sv. maši predno gredo na delo — in ti praviš, da je tako pusto in dolgočasno pri maši! Skoraj ne vem, ali bi šel s teboj na lov ali ne?“

Gomezja je oblila rdečica, in žal mu je bilo, da je žalil tako trdno in goreče vneto versko prepričanje mladega Indijanca. Popraviti je hotel, kar je zagrešil, zato reče Ignaciju: „Midva se nisva razumela. Nikakor nisem nameraval zaničljivo govoriti o sveti maši, ampak mislil le, da mi bo vse predolgo trajalo predno greva na lov. In prav imaš, k sveti maši najprvo, potem še le kam drugam. Da pa uvidiš, da sem tudi jaz dober kristjan, hočem skupno s teboj streči pri sv. maši.“

Indijančku se zasvetijo oči veselja in radostno vsklikne: „O mladi gospod — ti v lepi gosposki obleki z indijanskim dečkom, ki nima drugega na sebi kot modro krilce! Hvala lepa, vedno sem ti vdan in rad ustrezem tvojim željam. Pa saj imaš tudi ti prav: Gospod Martin nas je učil, da je Gospod, ki mu strežemo in služimo pri sv. maši, večji in mogočnejši kakor vsi Španci in Indijanci, vzvišenejši kakor kondor ali veliki orel, ki poleti z mogočnimi peroti visoko v zrak, katerega sta pa danes vjela moja dva strica. Zdaj pa pride naš gospod in moli med potjo jutranjo molitev iz knjige. — „Gospod oče Martin, ta-le mladi gospod želi streči z menoj pri sv. maši. Kaj je boljši, da streževa skupaj ali pa on sam?“

„Še bolj se bo navzoča množica veselila in radovala, ko vidi klečati pred oltarjem bogatega Španca in revnega Indijanca“, odgovori sivolasi misijonar in poda roko mlademu gostu. Zapazil je pa takoj, da je mladi Španec nekako plašljiv, in si mu ne upa pogledati v oči. „Mladenič ni odkritosrčen“, je govoril sam sebi, gospod misijonar; „poglarvarjev sin Anton je že prav slišal, da so prišli Španci k nam le kot ogleduhi. No, saj nimamo ničesar kar bi jim morali prikriti.“

Nato je Ignacij prosil gospoda misijonarja, da sme vzeti s seboj na lov tudi mladega Španca, ker mu je njegov stric že dovolil. Rad je privolil gospod oče in uslišal njegovo prošnjo rekoč: „Pojdita, in pelji mladeniča proti jugovzhodu na grič k palmi, in oglejta si odtam okolico proti jugu. Jaz pa pričakujem brata Filipa, ki pripelje najbrže kopico divjakov. Včeraj sem slišal, da jim je na sledu, in upam, da se mu gotovo posreči pripeljati jih k nam v vas. Da so le enkrat tukaj, jih že pridobimo z jedjo, pijačo in obleko, da ne bodo silili več od nas; in kar je glavno — njih duše za nebesa.“

„Dobro gospod, dobro“, je kričal in skakal mladi Indijanček od veselja. „Brat Filip privede divjakov! O mladi gospod, gotovo se ti bodo bolj dopadli kakor pa ptičji lov! Saj bomo šli jim kot vselej z godbo naproti!“

„Gotovo Ignacij. Ti greš naprej in rečeš Filipu, da se vstavi ž njimi na griču. Nato pa pohitiš zopet nazaj v vas, in jaz vzamem violino, s katero jih zvabim prav blizu vasi. Sem že prestar, da bi jih mogel iskati v gozdu po več dni skupaj; zato sem pa zadovoljen, da jih morem še vpeljati v vas, kar pa gotovo ni lahko. Saj so mi že večkrat pobegnili izpred vasi nazaj v gozd ter se poskrili kakor plašne ptice.“

„O gospod oče, moč vaše violine je velika, in ne bodo se ji mogli ustavljati. Kako pa naj pridem tako hitro na grič in z griča z mladim Špancem, ko ne more teči v svoji obleki ker ni vajen. Že vem, kaj storim. Naberem suhe trave in dračja, povežem v butaro, ki jo takoj zažgem na griču, ko ugledam brata Filipa prihajati z divjaki. Ljudje pri delu na polju zapazijo dim in ogenj, kar vam takoj sporočijo. Vi pa vzamete vašo violino, pridete na grič do palme; poglavar in drugi godci pa čakajo v grmovju pred vasjo. Oh, kar veselim se lepega sprejema!“

„Dobro, dečko, prav tako storimo in nič drugače! Sedaj je pa že čas iti k sv. maši, stari Jernej že zvoní. Pa glej, da med sveto mašo ne misliš preveč na lov! Moli rajši za srečen vsprejem divjakov, pa še za kaj drugega, kar je tudi zelo zelo važno.“

„Gotovo molim gospod oče“, reče deček zelo ginjen po zadnjih misijonarjevih besedah.

„Pa tudi gospod Jožef bo z nami molil. Ker pa molite tudi sami vi, nas Bog gotovo usliši.“

Mladi Španec Jožef je že slutil, kaj je mislil misijonar z besedami „še za kaj drugega moli, kar je tudi zelo zelo važno“. Že prvi večer ob svojem prihodu se je močno zavzel na tihem za starega duhovnika in vsa njegova dela. Obžaloval je odkrito podkraljev ukaz, katerega naj zvrši njegov stric, in on mu naj pomaga. Za trdno je sklenil, da mu ne pomaga na noben način, pač pa prosita z alkaldom strica, da napravi prošnjo, in pusté misijonarje v miru ter jih ne motijo pri njih svetem delu. Da pa vztraja podkralj pri svojem sklepu, in na vsak način želi uničiti uboge misijonarje, bo pa stric tudi rajši pustil službo kakor pa preganjal nedolžne misijonarje. Tako je modroval Jožef sam s seboj, stopil pred misijonarja in mu odkrito rekel: „Gospod, tudi jaz bom molil za vaš položaj. Mislim, da sem ga uganil — želja moja je, da vas ohrani ljubi Bog še pri delu na sedajnem mestu — še prav dolgo mislim“, je hitro pridjal, ko se je spomnil, da je več izdal kakor bi smel po stričevem naročilu.

Gospod Martin ga je razumel. Podal mu je roko in rekel: „Star sem in slaboten, vsak trenutek me lahko Bog pokliče k sebi in ne želim si prav nič drugega kakor biti pokopan med svojimi otroci, ljubimi Indijanci. Moliti in Boga prositi hočemo le zato,

da bi smeli moji bratje nadaljevati in širiti sveto vero med Indijanci, ter jih voditi do spoznanja in pridobiti za nebesa.“

„Da, gospod!“ reče Jožef in mu poljub roko. Nato so šli vsi trije skupaj v cerkev, kjer je mali Španec prav lepo in pobožno stregel pri sv. maši.

8. Na lovu.

Po končani službi božji je Ignacij hitro potresel pticam v kletki hrane, osnažil ptičnice in prilil sveže vode; potem pa se podal z mladim Špancem urno na lov. Male ptičnice, vrečice in druga orodja potrebna na lovu je nosil sam in ni dovolil, da bi mu pomagal tovariš Španec. „Gospod, dosti imaš nositi že svoje obleke: široki klobuk, obleka in težke cevi na nogah“, tako je namreč imenoval iz naivnosti in nevednosti črevlje; „kar čudim se, kako se moreš pregibati in hoditi v tako tesni opravi.“

„Kakor tudi jaz ne umejem, da moreš hoditi bos in si prav nič ne poškoduješ svojih udov“, mu odvrne Jožef. „Priznati pa moram, da je v tej vročini vaša obleka prikladnejša in primernejša kakor pa Španska; vendar te prosim, da mi daš vsaj mali vrečici, kateri prav lahko nesem.“

„No pa nesi to-le s pihalnikom.“

Dečka sta prišla iz vasi na polje, kjer je kar mrgolelo delavcev moških in ženskih

pri raznih poljskih delih. Prav uljudno so pozdravljali mladega Španca; priljubil se jim je v cerkvi, ko je stregel pri službi božji z Indijanskim dečkom. Ignacij jim pové, da pričakuje gospod Martin brata Filipa z divjaki, ter da naj pazijo in gledajo na grič s palmo, kar mu z veseljem obljubijo.

Veselo sta korakala Španec in Indijanec dalje proti gozdu. Na potu je pravil Ignacij tovarišu o svojih starih starših, ko so bili še divji in živel v gozdu kakor divja zverina. „Ne moreš si misliti, gospod, kako žalostno je bilo njih življenje. Obleke niso imeli skoraj nikake; hranili so se s koreninami, sadjem in jagodami, včasih tudi z divjačino, ki so jo uživali skoraj surovo in brez soli. Stanovali so v revnih kočicah ali podzemeljskih luknjah, v katere so se plazili skozi ozke odprtine. Španci so jih imenovali radi tega plazivce. O ljubem Bogu in nebesih niso vedeli ničesar; bali so se le nekega hudobnega bitja, ki stanuje v tmuni gozda in je povzročitelj vsega hudega in slabega, kakor boleznin in smrti. In tako so blodili po gozdu kakor neumne živali. Kirigvanci, največji njihovi sovražniki, so jih preganjali in lovili ter uživali njih meso. Konečno se jih je usmilil ljubi Bog in jim poslal dobrega očeta Jožefa, doma iz kraja Arks, odkoder je tudi naš sedanji gospod oče Martin kot njegov naslednik. Prišel je s piščalko ter vabil žnjo prvake naših divjakov iz gozda

k sebi, med katerimi so bili tudi moji stari starši. Učil jih je govoriti sedanji naš jezik in po mnogih mukah in težavah jih prepogovoril, da so se naselili skupno in začeli obdelovati polje ter pustili krstiti svoje otroke. Sezidal jim je malo cerkvico in podučeval tudi odrasle, kako naj časté in ljubijo Boga. Pač mnogo truda in napora! Pozneje so prišli še nekateri njegovi bratje ter mu pomagali pri delu. Konečno je prišel tudi naš sedanji gospod oče Martin, moj oče je bil takrat še majhen deček, sezidal nam krasne cerkve, izrezljal lepe oltarje in napravil mnogo godal. Od tedaj pa živimo prijetno kakor v nebesih!“

„Saj vidim“, reče Jožef Gomez. „Povej mi resnico, dragi Ignacij, ste se li kazali vedno hvaležne vašim gospodom očetom za taka dela? Zastonj se tako gotovo ne trudijo za vas?“

„Gotovo smo jim hvaležni — saj nismo neumne živali, in po svoji pameti se moramo razločevati od njih!“ mu je odgovoril razvneti deček.

„Hvaležne se jim skažete najbrže s tem, da iščete za nje zlata?“

„Zlato — kaj je to?“

„To je ona rumenkasta svetla kovina, s katero je prevlečen oltar in stebri v cerkvi.

„Ne, to so pa čisto tenki lističi, še tanjši kakor vsak cvetlični list, ki jih pa ni dobiti v domači deželi. Oče Martin jih dobi iz

mesta Santa Kruz ali še dalje, v zamenjavo raznih ptičjih peres in drugih stvari, katerih nabereмо v gozdu. In vse to porabi za olepšavo cerkve. Za se naši gospodje očetje kaj malo potrebujejo, saj so se zaobljubili živeti v siromaštvu kakor gospod Izveličar, ki je bil tako reven kot ubogi indijanski otrok, ki nima toliko, da bi nosil pošteno suknjo.“

„Ni tedaj resnica, kakor se govori, da je pri vas vse polno zlata v kepah in zrnih, katerega kopljejo vaši očetje za gospode misijonarje kar iz zemlje, ali ga pa spirajo iz proda v bližnjih rekah!“

„Nikdar še nisem slišal, da bi se nahajalo zlato pri nas v taki množini, sploh, da je kaj zlata, kar bi lahko vedel, saj je moj oče gospodar čez vas in vse njene stanovce, kateri odkazuje razna dela. Kako si morajo vaši ljudje o nas kaj takega misliti, to je vendar laž in greh!“ je vskliknil Indijanček zelo vznevoljen.

„Prav imaš, dečko, zares je grdo govoriti kaj takega“, mu pritrdi Španec. „Tudi jaz sem sanjal o misijonarskem bogastvu, dokler nisem spoznal očeta Martina; kar moj stric še vedno misli. Prav veseli me, da sem te poprašal o tej stvari, in prepričal si me popolnoma. Stricu že dopovem in mu razložim kako daleč se moti. Pa glej, v gozdu sva. Pripraviti hočem svoje orožje, da takoj lahko streljam, če srečava kakega tigra, jagvarja ali kako drugo zver.“

„Ne boj se, gospod! Zverine so nas zapustile in bežale daleč v gozd; bojé se namreč človeka in ga tudi ne popadejo zlepa. Bolj moraš paziti in gledati, da ne stopiš na kako kačo, ki prav pošteno piči in je nje pik veliko nevarnejši kakor vsaka zverina, čeprav poznamo že tudi zdravila protikačjemu strupu.“

Mimo raznih dreves sta prišla globoko v gozd. Po deblih mogočnih dreves so se ovijali razni bršlani in njih vrhove prepletali in spenjali močno skupaj, skoraj neprodarno, da so jih le s težavo prodrli solčni žarki in le redko pogledali v njih notranjost, kjer je poganjalo samo robidovje in take rastline, ki vzhajajo tudi brez solčne svetlobe. Po vejah so pa plezale razne opice in kričale na vse načine, ko so zapazile naša dva dečka.

„Ustreliti hočem eno“, pravi Španec in napne petelina.

„Nikar, gospod, so prav prijazne tovaršice. In kolikokrat so me že opozorile z kričanjem na pretečo mi nevarnost. Vrh tega pa preplaši pok vse ptiče, da odleté, in midva potem ne dobiva, česar iščeva. Vidiš tam-le onega kolibrija, — takega še nimamo; le pazi, da ga dobiva!“

Solčni žarek je prodril skozi gosto vejje in objel s svojo milobo ravno cvetico, na kateri je sedel mali kolibri ter obiral žuželke, ki so stikale in iskale sladkega medu v žlahtnih cveticah. Kako se je blisketalo in svetilo kakor sami biseri in cekini; barva

perja v perutih pa se je spreminjala kakor bi gledal človek samo mavrico.

„Če bi imel pripravo seboj, pa ga dobim živega v roke“, reče Ignacij, „sedaj pa ga moram na drug način.“

„Če ga misliš usmrtiti, naj ga ustrelim jaz“, reče Španec Jožef in hoče kar pomiriti.

„Razbiješ mi ga s strelom; želim pa živega dobiti.“ Nato izvleče iz žepa majhno pripravo podobno mali pušici, ne večje kot šivanka, na jednom koncu ovita z raznim puhom, ter jo previdno vtakne v cev, ki mu je služila mesto steklenice.

„Pušica je namazana s strupom, ki nikako ne povzroči smrti, pač pa za nekaj časa otrpljenje udov“, je razlagal mali Indijanček svojemu tovarišu. Porine jo nato v večjo pihalno cev, pomeri na tiča in močno pihne v zrak.

„Je že naš!“ je kričal Španec in hitel k ptiču, ki je padel frfotaje na tla ter bil na videz mrtev. Zdaj še le je mogel natanko ogledati in občudovati božje delo. Bil je namreč topaskolibri po imenu, ki je prekašal vse kolibre, sploh vse tiče po lepoti. Glavo in prsi mu je pokrivalo perje črnožametaste barve, trup pa rjavkasto, ki je polagoma prehajalo v rumenkasto in se odsevalo kakor čisto zlato. Rep je zelen, perutnici rdečkastokostanjeve barve. „Kako lep in krasen“, je ponavljal Jožef in si ogledal ptiča od vseh strani. Ignacij ga hitro pobere in mu izdere

pušico ter izsesa malo ranico in ga potisne v kletko, kjer se je po kratkem času zopet oživil.

Med potjo jih je Ignacij še več nalovil, zlasti pa takih, ki so se odlikovali po lepih čepicah na glavah, ki so Jožefu še najbolj ugajali. In kako bi mu tudi ne? Imeli so v resnici pravi čepici podobno perje na glavi, okoli vratu pa ovratnik; rep pa je štrlel na vse mogoče načine in konec peres se je svetlikal kakor sami pravi biseri.

Tudi Španec je hotel poskusiti srečo in streljati ali loviti ptiče z indijanskim orodjem. Meril je in pihal ter porabil že skoraj vse pušice, a zadel le malega ptiča pa samo v rep.

In tako sta prišla na grič k palmi, da sama nista znala kdaj, dasi je stalo solnce še visoko proti poldnevu. Ves truden in izmučen se vleže Španec v palmovo senco, ki je bila prav majhna radi navpik stoječega solnca, ter reče Ignaciju: „Žejen sem, bi li bil tako dober in mi prinesel malo vode iz potoka, ki žubori ne daleč od tu“.

„Še kaj boljšega kakor voda, pa tudi še kozarec“, reče mali Ignacij ter hitro spleza po deblu palme v vrh, kjer odtrga par palmovih orehov in jih vrže na tla. Kakor bi trenil, bil je zopet na tleh, pobere oreh, ga navrta in poda Jožefu ter reče: „Vzemi in pij, hkratu je jed in pijača. Sladki sok, ki se cedi iz lupine, je kokosovo mleko, ki se pozneje strdi v okusno jed!“

Prav hlastno je posrkal Španec sladki sok in se Ignaciju lepo zahvalil ter dostavil: „Pri vas je pa res kakor v nebesih; saj vam pojó krasni ptiči in zemlja rodi najlepše in najslajše sadove. Kar pri vas ostanem in se ne vrnem več v gorati svet, kjer ima moj stric v mestu La Paz veliko hišo iz kamna.“

„Dobro! Le ostani pri nas in se izuči za naslednika našemu gospodu očetu. Poskušal je že me naučiti jezika, v katerem so pisane njegove knjige z katerih bere sv. mašo, pa tako čudne besede in stavki mi kar niso hoteli v glavo, zato je obupal in vso stvar opustil. Tvoja glava bo pa v kratkem razumela, kar govore knjige.“

„Saj že razmem latinščino“, reče Jožef.

„Glej kako si učen“, reče deček, „skoraj ti zavidam. Tako postaneš lahko duhoven in naš oče.“

„Da postane človek duhovnik, je treba božjega poklica.“

„Moli tedaj, da te Bog pokliče v ta stan!“

„Si skoraj ne upam. Kakor je tu v resnici krasno, vendar pomilujem gospode misijonarje in ne morem razumeti, kako se morejo vzdržati pri vas. Vso noč so me pikali komarji, dasi sem imel mrežo na obrazu, zjutraj sta me pa prestrašila velik škorpion in stonoga, pa tudi kač ne manjka kakor si mi pravil. Kako siromašno je napravljen gospod Martin in kako slabo izgleda! Vrhu tega pa še taka vročina, noč in dan in še

mного kaj drugega, česar nisem mogel opaziti takoj prvi dan.

Ne — ne ostanem pri vas, saj je mnogo prijetnejše živeti na visoki planini med olikanimi ljudmi. In ko se vrneva s stricom v Španijo, v pravo našo domovino — o, tam je še-le lepo! Gotovo, da ne razumem, kako morejo misijonarji prebivati tu!“

„Med nami, ubogimi divjaki, hočeš reči,“ pristavi žalostno Ignacij. „Pri nas ostanejo, ker nas ljubijo in žele pripeljati naše duše v nebesa“.

„Imaš prav Ignacij, radi posvetnega plačila bi gotovo ne prestali in trpeli toliko. In če pomislim, kako se jim povračuje! — pa rajši ne govorim o tem. Popolnoma sva pozabila med pogovorom na brata Filipa in njegove divjake. Kako jih pa naj zapaziva, predno so tu? saj je vse na okoli zaraščeno“.

„Zapaziva jih na onem-le griču, kamor neprestano gledam. Pa tudi preplašeni ptiči in cvilenje opic so znamenja njihovega prihoda. Mislim, da še pred večerom pridejo; zdaj pa gotovo počivajo. Tudi ti se nasloni na palmovo deblo in malo zaspi, jaz pa nanosim dračja in suhe trave. Ko jih pa zagledam, te takoj zbudim.“

9. Kirigvanci.

Mali Španec je dremal ob palmovem deblu, Indijanček pa je nabiral trave in

dračja ter pazil, kdaj se prikaže brat Filip z divjaki. Oče Martin in oba Španca Peter Gomez in alkalde mestni župan so sedeli pri mizi po kosilu, ki ga je pripravil gospod misijonar kakor je najbolje znal in vedel, pili črno kavo ter se nekako prisiljeno pogovarjali. Le gospod misijonar je govoril in ju skušal zabavati, a Peter Gomez je gledal črno in sovražno, alkalde pa zmeden, ter bil v veliki zadregi.

Peter Gomez je le popraševal gospoda o ustanovitvi misijonarskih naselbin, o Kivkitih in njih gospodstvu, nakar mu je gospod prav odkrito in lepo odgovarjal. „Pater Jožef iz Arks in pater Baptist sta prva začela delovati med tukajšnjimi Indijanci. Koliko truda in napora je bilo, predno sta jih pokristjanila. Ko sem jaz prišel, je bilo že kakih sedem občin ali naselbin s kakimi štirinajst tisoč dušami, sedaj jih je pa gotovo že nad dvajset tisoč“.

„Koliko bi jih pa bilo med njimi sposobnih za vojno?“ vpraša Gomez.

„Naši ljudje so miroljubni, se ne vojskujejo radi, samo branijo se, če jih kdo napade; z divjimi Kirigvanci so imeli sprva večkrat opraviti, a sedaj nas puste v miru in že dolgo ni prišlo do kakega spopada“.

„Saj ravno to bi rad vedel, koliko bi bilo vaših ljudi sposobnih za orožje, ki bi šli proti Kirigvancem. Nalog imam od našega podkralja ukrotiti divje ljudi, s pomočjo

vaših Kikvitancev. In upam, da bo izmed dvajset tisoč prebivalcev najmanj vsaj pet do šest tisoč sposobnih za orožje, ki naj gredo skupno z španskimi vojaki v boj, kateri ne poznajo tako dobro kirigvanskih skrivališč kakor vaši ljudje, ter krote divjake“.

A tak je njih namen, ne pa preganjati uboge misijonarje kakor se je sprva mislilo; in v hipu se je oddahnil nekoliko stari gospod, a se spomnil pogovora z mladim Špancem zjutraj ter takoj uganil, da je nameravani boj proti Kirigvancem le pretveza za katero skriva Gomez svoje črne misli in nakane, odpeljati namreč za orožje sposobne ljudi ter tako odstraniti vsako nevarnost kakega upora v občini. Saj so bili pokristjanjeni Kikviti last ubogih misijonarjev, katerim kralj ni imel veliko zapovedovati, kar je gospod Martin zatrjeval z vse odločnostjo.

„Tako, podkralj naj bi prosil vašega dovoljenja in vaših predstojnikov“, odvrne Gomez srdito.

„Da, če spolnuje podkralj kraljeve ukaze, katere spolnujemo tudi ubogi misijonarji po naših skromnih močeh“, reče misijonar.

„Le ustrezite podkraljevi želji, saj stem obdržite vse svoje dosedanje pravice“, reče mirno alkalde.

„Dovoliti mora moj predstojnik, pa tudi poglavarje posamnih vasi je treba poprašati o boju z Kirigvanci. Moji bratje in skoraj

vsi poglavarji se zbero pri procesiji sv. Rešnjega telesa, katerim razodenemo po končani procesiji podkraljevo željo“.

„Željo! Ukaz, prosim“, zarohni Gomez srdito. „Minuli so časi vaših predpravice!“

„Dokler jih kralj ne prekliče tudi podkralj nič ne more proti nam, ampak mora naše predpravice varovati in ščititi!“

„Kaj pa, kaj pa!“ reče alkalde. „Saj tako tudi Gomez misli. Vedite pa gospod, misijonar, da so vsi kraljevi uradniki že dolgo časa mnenja, da so vaše predpravice nedopustne — no, pa o tem se ne pričkajmo, saj vi boste gotovo trdili, da so misijonarjem pri pokristjanjenju Indijancev zelo potrebne. Sprva res, a sedaj, ko je vse tako uravnano kakor v najlepših vaseh, jih pa kralj že lahko prekliče — vam v čast, moj poklon, gospod — so v resnici nepotrebne vse vaše predpravice. Saj sedaj vse te vasi lahko upravljajo kraljevi uradniki kakor jaz mesto Santa Kruz. Prosim vas tedaj, častiti gospod oče, izpolnite podkraljevo željo, pravzaprav ukaz, in se ne sklicujte na vaše kraljeve predpravice — v navzočnosti gospoda Gomeza. Povem vam, da so skoraj že vse preklicane, o čemur se obvesti tudi vaše gospode predstojnike. Saj boste ubogali in ne napravljali nobenih težav gospodu Gomezu?“

Gospod Martin je ravno nameraval odgovoriti na dolgo in zvito alkaldovo

govorenje, kar pride Indijanec in naznani gospodu, da je dano znamenje z ognjem na palmovem griču: „Vzemite violino in pojte naproti novim otrokom!“ Misijonar razodene gostoma novico, ki mu jo je naznanil Indijanec ter jih povabi, da ga spremita izven vasi, kjer sprejmejo nove divjake in peljejo v vas. „Videla bosta kako žalosten je njih položaj, iz katerega jih rešujemo z božjo pomočjo in upamo jih rešiti še več, če nam le vlada ne prečrta naših načrtov, kar sem ravno čul. Mislim pa, da se sporazumemo in da prosita tudi vidva za nas pri gospodu podkralju“.

Prav rad je šel alkalde, pa tudi Gomez je segel po klobuk in nekaj mrmral. Pred vasjo je bila že zbrana množica ljudi starih in mladih, ki so prinesli s seboj raznih jedil in obleke. Vaški poglavar je tekel semintja ter urejeval vse potrebno, godci so pa stali pripravljeni, da sprejmejo divjake z mogočnimi akordi svoje godbe. Španske gospode pa je prosil misijonar rekoč: „Stopite malo v ozadje; divjaki so plašni in bi znali popihati jo nazaj v gozd iz strahu pred vama“.

„Dobro“, reče alkalde, „saj reveži ne vedo, da jim želimo le dobro; vas pa tudi ne motimo pri delu, dokler nam pripušča naša dolžnost“.

Gospod misijonar migne poglavarju in nekaterim drugim starejšim možem in

ženam ter gredo proti palmovemu griču. Ko zagledajo palmo na griču, opazijo takoj množico divjakov, ki so ležali in se gnetli okoli palme. „O gospod, sto jih je, ali še več!“ vsklikne veselo glavar.

„Pa saj niso Kikviti, ampak Kirigvanci, le pogledjte njihove grebene!“ reče drugi.

„Najbolje je, če zgrabimo za loke in pušice“, pristavi tretji.

„Sovražniki nas gotovo ne napadejo pri belem dnevu ampak ponoči, kakor imajo Kirigvanci navado“, odvrne poglavar z roko pred očmi in nestrpno gleda na grič ter reče po kratkem molku: „Pa so res Kirigvanci. Imajo kije in bodala. Gospod, kaj naj storimo?“

„Ali ni brat Filip med njimi, pa tudi Ignacij in vnuk španskega gospoda? Pre-slabe so moje oči, da bi videl tako daleč,“ reče gospod misijonar.

„Jih že vidim“, odgovori poglavar.

„Saj nam migajo,“ se oglase drugi.

„Hvala Bogu, uslišal je mojo molitev, in dobili smo sinove divjega naroda, pri katerem smo že tolikrat poskušali misijonarji z nauki in vero, a vedno zaman. Ljubi otročiči, pozabite kar so vam Kirigvanci zla storili! Spomnite se, da pusti vaš dobri oče v nebesih sijati solncu na dobre in hudobne. Pokažite, da ste njih bratje in sprejmite jih kar najprijazneje!“ In šel je gospod misijonar naprej, drugi pa za njim.

Res je bila velika četa Kirigvancev, katere je brat Filip z igranjem na piščalko privabil iz gozda ter pridobil za se. Njih govornica je bila zelo podobna govornici Kikvitanski in Filip se je mogel pogovarjati z njihovim poglavarjem. Pregovoril jih, da gredo v bližnjo misijonarsko vas, kjer bodo slišali še veliko lepšo godbo kakor tu. In veliki praznik, o katerem so zvedeli tudi že Kirigvanci, se obhaja prihodnje dni. Tako je pregovoril z raznimi obljubami poglavarja za bližnjo vas in jim obljubil varnost in prostost.

„Tako j me lahko zabodete, če le eden izmed Kikvitov vzdigne roko zoper vas“, jim je govoril brat ter jih vodil s svojo piščalko čez hribe in doline, reke in potoke, večkrat so med potjo obupovali in iz oči jim je bral črne misli njih srca, požreti ubogega misijonarja, pa pregnal jim je njih hudobni namen s krasno melodijo, in sledili so mu zopet znova prijazno in udano. Skoraj gotovo so ga imeli za nekaj vzvišenega, za neko nadnaravno moč, ki jim uduši takoj vsako poželjenje in slast do umora.

Tudi Ignacij se je prestrašil, ko je zagledal Filipa korakati iz gozda s četo divjih Kirigvancev in že mislil zbežati nazaj v vas s tovarišem Jožefom. Ko pa je uvidel, da mu brat Filip namiguje počakati, sta se vstavila in bila takoj v sredi med

divjaki. Kako so divji Kirigvanci občudovali in gledali malega Španca in njegovo obleko! Tipali so njegovo suknjo, gledali svitle škornje in se smejali, da se jih je Španec močno bal. Brat Filip mu prigovarja, naj nikar ne kaže strahu, in začne igrati in piškati v svojo piščal, a sedaj — brez uspeha. Prav razveselil se je, ko mu Ignacij naznani: „Že pridejo!“

Pravočasno je prišel gospod Martin s svojim spremstvom do griča na katerem so ležali Kirigvanci. Gospod nasloni violino pod brado in prične igrati. Divjaki so sprva poslušali z odprtimi usti, potem pa začeli skakati in se vrteti na vse mogoče načine. „O črnosuknjež! črnosuknjež!“ so kričali. „Gotovo ima čudovitega ptiča ali pa več v majhni omariči, po kateri praska in drgne sem in tja! Čarodejnik je, in mogočnejši kakor ti s tisto piščalko, s katero si nas sem izvabil!“

Tako so vpili in skakali po griču navzdol do gospoda Martina, ki jih je prav prijazno sprejel. Pa malo so se zmenili za Martina; vsi so hoteli videti violino in gledali skozi votlino, da opazijo ptiča, ki mora biti v violini; potem pa zopet prosili misionarja, da jim zaigra. Igral jim je koračnico in brat Filip je pomagal; pa šlo je zopet znova: začeli so plesati, skakati, veselja vpiti ter se tako bližali vasi.

Prišli so pred vas, kjer jih je čakala vsa godba in drugi vaščani. Poglavar, ki je šel z očetom Martinom je pritekkel nazaj in jim naznanil, da so divji Kirigvanci, ne pa njih bratje Kikviti ter prosil naj jih sprejmo kar najprijazneje. Radi so ga ubogali in tako poslušali in spolnili željo gospoda očeta Martina. Sedaj zadone mogočni akordi, da je daleč odmevalo v gozd. Kirigvanci so se sprva prestrašili, ker niso bili vajeni take godbe, a kmalu so se osrčili, ker so jih Kikviti sprejeli kot svoje brate. Odložili so orožje in segali kristjanom v roke, kateri so jim ponujali raznega sadja in palmovega vina ter jih nazivali brate in prijatelje. Ponudili so jim tudi obleko, in v kratkem času so bili oblečeni vsi v modre srajce, ki so segale moškim do kolen, ženskam pa do peta, da so se Kikviti le malo razločevali od Kirigvancev, in vsi so šli kot sinovi in hčere enega naroda skupno v vas.

Spredaj so šli godci; čimbolj so godli in piskali, tembolj se je dopadlo divjakom, ki so vpili in kričali samega veselja tako, da so prevpili skoraj vso godbo. Presrečen je bil gospod Martin; saj je vedel, da je sedaj začetek prve misijonarske nasebine med divjimi Kirigvanci. Poznal je namreč dobro Indijanski značaj in jih upal pridobiti s praznikovo svečanostjo popolnoma za se. Spomnil se je pa usode, ki preti uničiti vse misijonarske nasebine, se obrnil k Špan-

cema, ki sta se udeležila sprejema rekoč: „Mislita li, da bi podkralj še mislil na vojno z Kirigvanci, ko bi bil sedaj navzoč?“

„Podkralj mora izpolniti kraljeve ukaze, naj bodo posledice kakršnekoli, kakor jaz izvršim podkraljev ukaz“, odgovori gospod Peter Gomez z nekim srdom.

10. Na predvečer praznika.

Tisti dan pred praznikom so se shajali že dopoldne misijonarji pri sv. Jožefu; popoldne proti večeru so pa prihajale velike množice pobožnih Indijancev tudi iz najoddaljenih vasi. Ostal je doma le kdor je moral; matere so nosile otročiče seboj, večji so pa morali hoditi peš. Ko so jim namreč misijonarji povedali, kako svečano so njihovi bratje v pokrajini Paragvaj obhajali praznik sv. Rešnega Telesa, so jih Kikviti prosili obhajati praznik kar najslovesneje, da ne zaostanejo v češčenju sv. Rešnega Telesa za Paragvanci. In tako so se zbrali misijonarji vseh bližnjih vasi s svojimi ljudmi k najdostojnejšemu češčenju sv. Rešnega Telesa. Prepevaje in vriskaje so prišli k sv. Jožefu, kjer so jih tudi prav prijazno sprejeli. Vsaki večji četi so šli naproti z godbo in oče Martin jih je prav prijazno pozdravil. Nato so si poiskali prenočišč in obiskali znance in prijatelje. Prva pot jim je pa bila v cerkev. Šli so krog oltarja, molili, peli pobožne pesmi, občudovali lepe

podobe, zlasti pa poslušali nove orgle, ki so donele in pele kakor v nobeni drugi vaški cerkvi, saj jih je ustvarila umetna roka blagega gospoda očeta Martina.

Na poti, koder bo šla procesija, je kar mrgolelo delavcev. Stavili so mlaje in oltarje ter se kosali, kdo napravi najlepši oltar in zasadi najvitkeje mlaje. Cvetlice in vence pa so razobesili še-le ponoči, da bi vsled prevelike dnevne vročine ne uveneli. Tudi kletke s ptiči so razpostavili le malo časa pred začetkom procesije. Le dve kletki z zverino puma po imenu in velikim kondorjem sta stali kraj cerkvenih vrat, krog katerih se je gnetlo veliko radovednežev zlasti pa otrok.

„Pumo so prinesli naši ljudje od sv. Ane“, je pravil majhen Indijanček.

„Kondorja je pa vjel moj oče“, se oglasi deček iz Ksavere, „dobiti ga je mnogo težje kakor pa pumo. Veš kako ga je dobil? Skopal je precej globoko jamo, čez jamo pa nanosil suhega vejevja na katero je položil mrtvo lamo, (lama je približno naša ovca.) Sam je pa zlezal skozi vejevje v jamo in čakal, kdaj zagleda kondor plen, ki je krožil visoko pod nebom, in se spusti nanj. Oh! rekel je, da ne poskusi nikdar več kaj takega. Konečno prileti z velikim hruščem na mrtvo lamo in ko se nasiti, obleži na mestu, oče pa mu zveže trdno noge ter ga z lakoto in žejo toliko ukroti,

da ga spravi v klet. Ali si upa kdo kaj takega?“

„Naš brat Filip in gospod Martin sta pa še kaj drugega napravila“, reče Ignacij, ki se je ravnokar pridružil radovednežem. „Ujela sta sto divjih Kirigvancev“.

„Kje so?“ se oglasi več grl.

„Idite z menoj in pokažem jih vam; samo uljudno jih morate pozdraviti in prijazni biti ž njimi; deloma so že pridni in v kratkem postanejo popolnoma naši bratje, za kar skrbi že naš gospod oče Martin“.

V tem so se zbrali vsi sosedni gospodje misijonarji krog najstarejšega patra Martina, ki je vse prijazno sprejel in jim ljubeznivo stregel. Ni jim hotel kratiti veselja z neprijetno novico; konečno pa jim je vendar moral povedati o Petrovih namelih.

Gospoda Almenasa, predstojnika vseh misijonarjev, ni prav nič vznemirila neprijetna novica. „Ljubi bratje! je začel: „Bojim se, da nas zedene najhujše. Popolnoma se strinjam z mislijo gospoda Martina, da je vojna z Kirigvanci le pretveza, oropati nas vsake moči, kar mi je sporočil tudi neki sel iz mesta Santa Kruz. Zgodi naj se volja božja! Pregnati nas mislijo s silo!“

Lahko si mislimo, kako je potlačila in poparila taka strašna novica navzoče gospode misijonarje, ki so imeli najblažje namene, posvetiti vse svoje življenje v prid in blagor ubogih Indijancev. Jokali so kakor otroci.

Nekateri so se posvetovali in ukrepali marsikaj, kakor, prositi nadškofa v Limi, kralja in papeža, naj se usmilijo ubogih misijonarjev in jih puste v miru; saj so videli, da tako cvetoče krščanske občine, z njihovim odhodom takoj razpadejo. Toda predstojnik Alemanas je bil mnenja, da mora španski odposlanec takoj izpolniti podkraljeve ukaze. Mlajši gospodje misijonarji so pa mislili, da se smejo braniti Kikviti tudi s silo, kar so jim pa predstojnik in vsi ostali popolnoma zavrgli. „Indijanci so kraljevi podaniki in se ne smejo upirati njegovim ukazom, čeprav so krivični; napeti moramo vse moči, da ne pride do upora“, reče predstojnik. „Dajmo jim vzgled poslušnosti in udanosti po vzgledu našega gospoda Jezusa Kristusa, ki je bil poslušen do zadnjega in šel v smrt na križ, ali pa po vzgledu mučenikov, ki sò raje umrli grozne smrti, kakor bi se uprli svojim tiranom“.

Nato pove gospod Martin kaj in kako je govoril s poglavarjem Jagom in vprašal, bi li ne bilo dobro zapustiti sedajna bivališča, dasi je mislil, prebiti zadnje dni svojega življenja v lepem kraju med Indijanci, in se preseliti po poglavarjevem nasvetu daleč tja v gozd ter ustanoviti novih naselbin. Dolgo so govorili, a se niso mogli odločiti kaj naj ukrenejo. Gospod predstojnik reče: „Prosim hočem Boga, da zadenem pravo; zato darujte jutri vsi daritev sv. maše

v ta namen spoznati voljo božjo in trdo poskušnjo obrniti v čast božjo“.

Ko so se misijonarji pogovarjali o žalostnem svojem položaju v celici gospoda Martina, so zborovali poglavarji posamnih vasi v hiši Ignacijevega očeta.

Poglavar Jago jim je razodel, kaj nameravajo Španci napraviti z ubogimi misijonarji. Kakšno razburjenje in vznemirjenje nastane med poglavarji: „Vzeti nam hočejo naše gospode očete!“ „Zasužniti nas hočejo za vselej!“ „Ti grozni tatovi in roparji!“ „Ne vdajmo se in ne prenašajmo kaj takega!“ „Raje umrimo vsi, kakor pa jim kopati srebra!“ Tako so vpili in se rotili dolgo časa. Ko se prvo razburjenje nekoliko poleže in ublaži, sklenejo sledeče: Zoper Kirigvance se ne bojujejo. S silo se upro Špancem, ki bi jim hoteli odpeljati misijonarje. Takoj po končani procesiji polove vse navzoče Špance in jih takoj umore, če se zgodi kaka krivica očetom misijonarjem. Vso stvar pa ohranijo tajno, dokler ni končana procesija, da se slavnost ne moti.

„Odpeljali bi nas radi iz naših krajev proti Kirigvancem ter oblastno in samostojno gospodarili po naših vaseh“, reče Jago. „Rajši sklenem zvezo z Kirigvanci, ki so že pri nas in njih brati ter se bójemo s Španci. Takoj po svečanosti naj zasede polovica naših vojakov vsa pota v mesto Santa

Kruz. Če bi pa Špancem podlegli, kar ne verjamem, pa vzamemo naše očete, poberejo oltarje in vse dragocene stvari ter gredo globoko v gozd proti vzhodu, kamor ne morejo Španci s svojimi konji in gromečimi cevmi. Rajši umreti kakor pa v zemlji vrtati in delati kot sužnji gosposkim Špancem!“

„Prav ima Jago. On je naš poveljnik. Rajši umreti kakor izgubiti gospode očete in delati Špancem kot sužnji!“ Tako so sklenili enoglasno.

Luna je stala že visoko na nebu in obsevala s svojo milobo pridne delavce, ki so krasili ceste in delali v čast božjo. Iz bližnjih gozdov so nanosili dečki zelenja, velike šopke cvetic in raznih drugih reči. Ženske in dekleta pa so pletle vence in krasile ž njimi oltarje in mlaje. Ignacij in nekaj drugih dečkov so pa prinesli kletke z lepimi ptiči ter jih razpostavili ali obesili na primernih mestih. Gospod Martin je hodil gor in dol med delavci in hvalil njih pridnost in požrtvovalnost. „Ah saj zadnjikrat obhajamo lepi in slovesni praznik“, je vzdihoval Martin sam pri sebi in nihče ni spoznal, kaj mu grize in razjeda blago dušo. Proti polnoči so bili gotovi z delom in se razšli. „Pojte počivat, da jutri s svežimi močmi hvalite Gospoda svojega Boga“, jim je govoril gospod Martin po končanem delu.

Tudi gospod Martin se je vrnil, a ne v celico in posteljo ampak v cerkev, kjer je prebdel vso noč in molil rekoč: „Gospod, ako je mogoče naj gre kelih trpljenja mimo mene, pa ne moja volja ampak tvoja naj se zgodi“

11. Izprevod.

Že še pred solnčnim vzhodom je bila cerkev natlačeno polna pobožnih vernikov. Gospodje so opravljali daritev sv. maše drug za drugim, spovedovali in delili vernim Indijancem po vsaki sv. maši sv. Reš. Telo v podobi kruha. Toliko se je sešlo pobožnega ljudstva, da je moral gospod Martin po vsaki daritvi sv. maši priporočati naj se umaknejo drug drugemu, in se razvrste, da so deležni vsi daritve sv. maše. In tako so se ljudje sprehajali semintja krog cerkve in pred hišo, kjer so stanovali gospodje misijonarji.

Zgodaj se je zbudil Peter Gomez, dasi zvečer dolgo ni mogel zaspati in bil prav slabe volje, pa nič bolje, ko ga je opomnil alkalde na dolžnost vsakega poštenega kristjana, udeležiti se daritve sv. maše. Predvečer sta gledala pri oknu na cesto in občudovala Indijance, ki so krasili cesto. Alkalde ga je prosil naj vendar še ne razglasi podkraljevega ukaza. „Bojim se, da nas ti divjaki ne raztrgajo, ko izvedo, da izženemo misijonarje. Njih otročje veselje se spremeni v grozno jezo; kakor sedaj ljubijo misijonarje,

tako bodo nas črtili“. Gomez mu je očital bojzljivost in strah, v srcu mu pa dal prav in mrmral sam s seboj: „Kaj mi pomaga ta ukaz! Govorilo se je o zakladih in bogastvu misijonarjev, pa vsega vkup nikjer nič ni. Samo za majhne sv. posode se pač ne bom boril. Tudi o rudniku, kjer bi se kopalo srebro ali zlato, ni sledu. Zdi se mi, da je govoril moj vnuk resnico. Pa obljubil sem izpolniti ukaz in moram ga, čeprav me stane življenje; tako zahteva moja čast. Sicer pa ne verjamem, da bi se misijonarji upali mi odreči pomoč zoper Kirigvance. In takoj, ko jo obljubijo pokličem Lopeza s konjeniki. Bitka se prične; osamljene misijonarje pa spodim iz dežele. Kakor želim se mi gotovo spolni, in podkralj me mora dobro odškodovati za take usluge“. Tako je govoril in modroval gospod Gomez sam s seboj.

Uro pozneje je zginila luna in nastopila črna noč, a prav nič ovirala veselega drvenja. Indijanci so hodili semintja, se zbirali v gručah in govorili o praznikovi svečanosti. Poglavarji so vsak svojim vaščanom odkazali primeren prostor, jim razdelili nekaj bandercev, križev in drugih primernih reči. Vsak je hotel kaj nesti in ne iti praznih rok, ter tako povzdigniti svečanost.

Zdaniilo se je. Zapel je zvon in hiteli so ljudje semintja. Izprevod se je takoj začel radi poznejše vročine, katera je celo

ožgane in zagorele Indijance močno mučila.

S prvim udarcem zvona je skočil Jožef Gomez iz postelje in rekel stricu: „Zakaj me niste zbudili, saj veste, da se udeležim izprevida, pa tudi vam se spodobi, da počastite našega Izveličarja v tujini“.

„Potrudi se malo in prideš še pravočasno“, reče strijc Gomez. „Predno se vsi razvrste, traja gotovo eno uro ali pa še več“.

„Saj res gospod Gomez, vaš vnuk ima prav“, reče alkalde. „Udeleživa se tudi midva izprevida, kar bo na Indijance zelo dobro vplivalo, nam pa tudi nič škodilo, ampak gotovo zelo koristilo“.

„Pojdite z dečkom in se potrudite Indijancem kar najbolj dopasti“, reče zaničljivo Peter Gomez. „Jaz pa jih gledam in opazujem z okna in se tako prepričam koliko bi jih bilo sposobnih za orožje. Saj so menda vsi skupaj, toliko je ljudi. Da bi pa iskal njih prijaznosti in prijateljstva, rajši jih ostrašim in zapodim“.

„Pa zakaj? saj so dobri in vdani!“

„Bomo videli, če ostanejo vedno enaki!“

„Seveda, če jim hočete ugrabiti njih dobre misijonarje“, reče Jožef. „Mislil sem vas že včeraj prositi in pregovoriti, da pošljete podkralju njegove ukaze nazaj v Limo s prošnjo, pustiti uboge misijonarje v miru. Popisati mu hočem vse, kar sem videl in slišal tako natanko, da me gotovo usliši in pusti misijonarje ubogim Indijancem“.

„Kaj pa, — ti si mož, ki odvrneš podkralja od njegovih sklepov“, reče zaničljivo Peter Gomez. „Sicer je pa že čas, da gresta če mislita k izprevodu. Poglavarji pa znajo uredite svoje ljudi hitreje kakor bi si mislil“.

Danilo se je že, ko sta prišla Jožef in alkalde iz hiše, ter zaslišala mogočne akorde cerkvenih orgel, ki so naznanjali pričetek svečanosti. „Počakajva tu, da pride duhovščina z Najsvetejšim, in se vstopiva za nebo, katero mesto tudi nama gre“, reče alkalde dečku.

Pogledala sta skozi velika vrata proti oltarju, na katerem je gorelo mnogo sveč. Misijonarski predstojnik z dvema starejšima duhovnikoma z gospodom Martinom in z gospodom od sv. Rafaela je pristopil k oltarju, odprl tabernakel, pokadil Najsvetejše z lepo dišečim kadilom; in vsa množica je padla na kolena, ko so se oglasili mali zvončki. Močno doneče orgle so polagoma utihnile in zadonela je iz čistih grl malih dečkov krasna pesem „O solutaris hostia“. S solzami v očeh je pokleknil alkalde poleg dečka, pa tudi Gomez pri oknu je bil ganjen. Ko so speli dečki pesem, se je začel izprevod. Hitro so se zvrstili Indijanci, pred katerimi je nosil eden križ drugi pa veliko zastavo. Prve za zastavo so šle belo opravljene deklice z venci v laseh, pa bose. Oči so se jim lesketale veselja, v rokah so pa vrtele različne cvetlice ali male

zastavice. Med njimi so šle tudi nekatere odrasle ženske, da so vzdržavale red, ker otroci bi se gotovo zagledali pri vsaki priložnosti, občudovali zlasti male kolibre v ptičnicah, ki so se svetili in bliščali v različnih barvah, ter tako motili sprevod. Marsikater otrok je veselja počil z rokami, večje deklice pa so lepo molile rožni venec ali pele svete pesmi. Razvrstili so se otroci, za njimi dekleta, potem pa starejše žene in se pripogibali Najsvetejšemu, ki je še vedno stalo sredi oltarja. Sprevod se je namreč pomikal skozi stranska vrata v cerkev mimo velikega oltarja, po sredi cerkve skozi glavna vrata v vas.

Zadnje ženske v izprevodu so prišle do oltarja. Za njimi nastopijo godci iz vseh vasi z raznimi godali. Gospod Martin jih je učil gosti in piskati, ko jim je izgotovil godala. In zares so bili Kikviti lahko ponosni na svojo godbo, ki je za povzdigo praznika morala sodelovati. Do sedaj so igrale in donele orgle. Ko pa vzdigne duhovnik Najsvetejše in stopi od druge duhovščine obdan pod nebo, pa zapoje razne piščali in zagrome trompete in pavke, da je bilo veselje, ki je navdušilo vso množico s takimi notranjimi čuti, da so jih nekateri razodevali mahaje z rokami, z glasnimi klici in vskliki. In gotovo so stem Indijanci častili Boga ravno tako, če ne še bolj, kakor drugod z molitvijo. Zamolklo je renčal puma

in se stiskal k steni svoje jetnišnice, ptiči pa so frfotali, skakali po ptičnicah, čivkali in kričali, kar je Indijance le še bolj razveselilo.

Pred Najsvetejšim so šli mali dečki in trosili cvetlice, ter plesu podobno skakali v znak veselja, saj je tudi sam kralj David plesal okoli skrinje zaveze. Španci se niso nič čudili razposajeni množici in plesom, saj so bili tudi pri njih v navadi in so še dandanes, ko bogato okrašeni plesalci skušajo kar najbolj počastiti Boga z vso svojo umetnostjo. Tudi Kikviti so se napravili kakor so znali. Pasove so si krasili z zlatimi perotnicami raznih hroščev, čez pleča so jim visele razne kože umorjenih zverin, na glavah so se jim lesketali v solnčnem svitu šopki raznih ptičjih peres. Dasi je bilo polno hrupa in trušča, vendar so se pa obnašali dostojno, stopali po taktu godbe ter pripogibali svoje orožje pred Najsvetejšim v znak spoštovanja in časti.

„Sedaj se uvrstiva, takoj za duhovščino“, reče alkalde Jožefu in stopi v vrsto. Prav radi jima odstopijo mesto Indijanski poglavarji in eden izmed njih reče svojemu tovarišu: „Zakaj pa se ne vdeleži sprevoda „črnobradec“ — tako so imenovali Indijanci gospoda Petra Gomeza — „in gleda skozi okno kakor jagvar, ki čaka na svoj plen;“ toda — strog pogled poglavarja Jago, in umolknila sta takoj. In sprevod se je pa

pomikal skozi vasi in ulice v lepem redu kakor pri najbolj olikanih ljudeh, dasi se nam, kar so počeli Indijanci, marsikaj zdi smešno in otročje.

Najbolj je pa zanimal zadnji del spreveda našega Gospoda Gomeza. Toliko dečkov majhnih in velikih; kaj naj delajo? Se naj li navadijo lenuhariti kakor njih očetje? Ta košček zemlje, ki ga imajo, ga bodo že drugi obdelali. Ali bi ne mogli delati taki korenjaki v javnih nasadih in koptati v kraljevih rudnikih? Skrajni čas je, da se jih razpodi na vse strani in priuči poštenega dela.

Tako je modroval Španec pri oknu sam s seboj in gledal na zastavne mladeniče in može v izprevodu, ki ga pa le nikakor ni hotelo biti konec. Eni so peli, drugi molili, tretji skakali in plesali, in Gomez je ves togoten polglasno zarentačil rekoč: „Le` plešite in se veselite, saj vaše moči porabimo v kratkem za kaj drugega. Gotovo jih mora biti kakih šest tisoč sposobnih, s katerimi prav lahko ukrotim divje Kirigvance, na kar sprva nikakor v resnici nisem mislil, ampak samo slepil misijonarje. Podvreči si hočem njih deželo in ljudi same, za kar me podkralj gotovo bogato obdari.

Brat Filip je peljal divje Kirigvance na drugo stran vasi, odkoder so gledali spreved z odprtimi ustmi. Razložil jim je najpotrebnejše, kar so slišali in videli, jih je

pa popolnoma presenetilo. Vpili, vriskali in skakali so veselja in njih poglavar reče bratu Filipu: „O vi piskači! Zares ste veliki čarodejniki. Iz neumnih in nerodnih Kikvitov ste napravili tako pripravne ljudi — kaj storite še le z nami, ki smo spretnejši kakor pa Kikviti. Pri vas ostanemo, da nas naučite zidati hiše, gosti in piskati“. Da jih je potrdil v njih sklepu pridruži se konečno sprevedu in jih vodi mimo vseh oltarjev, kjer se je delil z Najsvetejšim blagoslov vdanim vernikom.

Solnce je stalo že visoko na nebu, ko se je spreved vrnil nazaj v cerkev v istem redu kakor je šel iz cerkve. Že devet je morala biti ura, ko se je začela velika maša; s katero naj se zaključi vsa svečanost praznika sv. Rešnjega Telesa, — ki bi ga ubogi Kikviti naj nikdar več ne obhajali tako slovesno in veličastno . . .

12. Konec.

Ko je bil izprevod in vsa slovesnost končana, se zbero gospodje misijonarji k obedu, h kateremu je moral gospod Martiň povabiti tudi Špance. Posedli so krog mize v mali uti za hišo v hladno senco, ki jim je prav ugajala po dolgotrajni in nadležni vročini. Različna zelenjava jim je polnila lačne želodce, pa tudi divjačine ni manjkalo. Zlasti divji golobje so jim ugajali, manj pa divji prašiček, katerega radi maščobe gostje

Španci niso marali. Zato so pa dobili raznega sadja, ki jim je šlo dobro v slast.

Pogovor je bil le bolj o vsakdanjih rečeh brez vsake živahnosti; saj so gospodje misijonarji brali črne namene gospoda Gomeza v njegovih temnih pogledih. Nenaavadno hitro so končali z obedom in misijonarski predstojnik vstane, se zahvali Bogu za ravnokar zavžiti obed s kratko molitvico ter se hoče posloviti od Špancev, ker je moral domov s svojimi misijonarji iz sosednje vasi, da pridejo še pred večerom vsak v svojo vas.

Tedaj pa vstane Gomez in reče z vso odločnostjo: „Da spolnim ukaz našega podkralja iz Peru, vam pojasnim njegove ukaze predno se razidete.“ In začel jim je praviti, da podkralj zahteva in tudi on sam, da mu dajo Kikvitance, katerih je zelo veliko sposobnih za orožje, za vojno proti Kirigvancem.

„Pridobiti jih hočem brez vojske in delati nato, da bodo ravno tako dobri kristjani in zvesti podložniki njegovemu Veličanstvu kakor naši Kikviti“, reče mirno gospod predstojnik. „Njih poglavar je nas že prosil po končani službi božji, da ga in vse njegove ljudi učimo umetnosti, ter jih sprejmemo za svoje. Ko smo bili pripravili Kikvite tako daleč, so bili že miroljubni poljedelci in dobri kristjani v čemur ste se danes lahko prepričali sami“.

„Je že vse res, in priznati moram, da znate divjake v resnici brzdati in krotiti z nenavadno močjo“, reče Gomez. Ali kaj pa imamo od tega Španci v pokrajini Peru? Prav nič, čisto nič! Saj še ne pustite vašim Indijancem kopati v kraljevih rudnikih: Sedaj mora biti drugače!“

„Dolžnost vsakega poštenega kristjana je, prej skrbeti za dušni blagor kakor pa za telesni in posvetni dobiček vladarjeve hiše; zato tudi skrbe naši gospodje za duše ubogih Indijancev, seveda stem pa tudi ne nasprotujejo vladarjevi hiši“.

„Pred menoj sicer govorite“, zakriči Gomez srdito, „skrbimo za blagor njih duš, v resnici pa iščete le svojega dobička, kar pa skrivate pod pretvezo v kraljevem imenu! Prepričam se, kako ste res udani in poslušni!“ ter zveleče iz žepa neko pisanje.

„Tako, prinašate nam ukaze njegovega Veličanstva? Prav spoštljivo jih sprejmemo in čitamo“, reče gospod predstojnik.

„Pa brez ugovora“, reče Gomez trdo in prebere ukaz kraljevega ministra Aranda, in pooblastilo s katerim pooblašča podkralj Gomeza, izgnati misijonarje takoj iz španskih pokrajin.

Prav nič nepričakovano jim ni bilo poročilo iz Španije in ukaz cerkvi sovražnega ministra, saj od njega pač kaj boljšega niso smeli pričakovati, in rekli so pohlevno: „Vendar že!“ — „O ubogi Indijanci!“ —

„Bog vam odpusti!“ — In vsem tistim, ki so zakrivili naše preganjanje!“ — „Nam pa dodeli moč voljno prenašati trpljenje!“ — „Sovražnikom pa odpustiti!“

Tako so govorili in vzdihovali ubogi misijonarji, in solze so jim lile iz oči. Alkalda, ki je gledal ves prizor, so tudi oblile solze sočutja in prosil je poslanca Gomeza naj odneha ter se znova posvetuje o zadevi s podkraljem, Jožef pa se mu vrže k nogam in ga prosi solznih oči, naj prizanese gospodom misijonarjem.

Govorili so vsi povprek, da se niso skoraj razumeli, tarnali in tolažili drug drugega, kar jih obkolijo Indijanci več sto po številu. Ignacij, mali indijanski deček je namreč stregel gospodom. Njegov oče in poglavar Jago sta mu naročila, jima takoj naznaniti, ko bi kaj hotel črnobradec Gomez gospodom misijonarjem. Deček pa, ki je razumel le deloma španski jezik, je hitel k očetu, kjer so bili zbrani vsi poglavarji, ko je prebral Gomez ukaz, kateremu so Indijanci toliko manj zaupali, ker se ni udeležil sprevoda, in zaklical: „Pomagajte! črnobradec izžene naše gospode očete nas pa pošlje v rudnike!“

Jago, vrhovni poglavar, je ravno držal posodico vina v roki, da bi pil, a trešči jo na mizo s tako jezo, da se je razletela na drobne kosce in pristavil: „Ali vam nisem pravil? sedaj pa na noge!“

„Poišče naj vsak svoje ljudi! Obkolimo hišo in primemo črnobradca!“ „Zavidal nam je našo prostost in želel nas zaslužniti!“ se oglasi drugi.

„Črnobradca in njegova tovariša obdržimo kot poroke miru, pa takoj! Še važnejše pa je, zasesti ona pota, ki vodijo v mesto Santa Kruz. Ko bi namreč črnobradec ne slutil svojih vojakov v bližini, bi si pač ne upal še pojasniti tako strašnega ukora. Juan, takoj s svojimi ljudmi v gozd proti zahodu! Doma že sami opravimo. Na delo!“

Vsi so mu pritrdili, in ko je Juan razpošiljal svoje sele, da mu naberejo ljudi, so ostali pod vodstvom vrhovnega poglavarja Jago obkolili hišo in uto v kateri so gospodje s Španci obedovali. Kakor blisk je šlo od do ust: „Izgnati nam hočejo gospode očete! Črnobradec nas je izdal! — in brez vsakega povelje so že stali Indijanci okoli ute, še predno so se mogli misijonarji zavesti in odpočiti prvega strahu in žalosti, ki je povzročil ministerski ukaz iz Španije.

Indijanci so tekali skupaj, vpili in jokali, nekateri pa že prijemali za orožje in pretili Špancem. Tedaj pa vstane gospod predstojnik Almenas in reče: „Gospodje, pomirimo naše ljudi, niti lasu ne skrivimo

kraljevemu poslancu, čeprav ima za nas pogubonosne ukore. Gospod Martin, največjo veljavo imate pri njih, mirite in tolažite jih!“

Gospod Martin se bliža Indijancem, predstojnik Almenas in z drugimi gospodi pa vzamejo v svojo sredo Špance, in strahu trepetajoč reče alkalde: „Saj nas strgajo na drobne kosce“, ko jim je bral jezo in togoto z njih obrazov.

Jago, ki je slišal govoriti alkalda, pa le malo razumel, reče gospodu misijonarju: „Pomirite gospod vaše goste! Deček in alkalde sta nam prav ljuba, ker sta se znami udeležila izprevoda, pa tudi črnobradcu ne storimo nič žalega, ako vi želite. Kar pa vam in vašim bratom povem je sledeče: Ne pustimo vas izgnati na noben način, ampak borimo se za vas z vso močjo. Že smo razposlali vojake, ki zasedejo vsa pota. Pa tudi naši bratje iz rodu Mojvo in Kirigvanci nam prav radi pomagajo. In brez težave zapodimo Špance čez gorovje nazaj. To je, kar sem Vam hotel povedati. Deček in alkalde lahko odideta, a črnobradca obdržimo kot poroka miru ter ga takoj usmrtime, če se enemu izmed vas stori kaka krivica. In prosim, povejte to vašim španskim gostom, kar sem vam povedal v imenu svojih tovarišev poglavarjev tu navzočih“.

Vsi navzoči Indijanci so mu pritrjevali, in gospod Martin jih le ni mogel prepričati,

kako huda kazen jih zadene za vsako neposlušnost in upor.

„Dobro“, reče Jago. „Če ne pustite se vojskovati s kraljevim poslancem, pa idite z nami proti vzhodu, kar se ne more imenovati noben upor; saj ste nas učili, da je tudi Mojzes na božje povelje peljal svoje ljudstvo iz sužnosti“.

„Kje naj pa dobimo vina v gozdih, saj veš, da je vino zelo potrebno za daritev sv. maše;“ reče gospod Martin: „Če nimamo sv. maše, vam tudi ne moremo deliti sv. Rešnjega Telesa, brez katerega tudi slovesa ne napravimo kakor danes. Vina pa ne dobimo, če živimo s Španci v prepiru. In kaj je boljše živeti brez našega Izveličarja ali ostati tu brez nas?“

Pomirili so se in Jago reče gospodu: „Gospod, imate prav! Izveličar je gotovo več kakor vi; a pristavi takoj: „Kako pa naj ostane gospod Izveličar pri nas v podobi angelskega kruha, če nas vi zapustite?“

„Seveda, brez duhovnikov je nemo-goče“, reče Martin. „A prositi hočem kraljevega poslanca iz Lime, da nas pusti vam toliko časa, dokler ne pridejo drugi gospodje, ki bodo tudi znali spreminjati kruh in vino v telo in kri našega Izveličarja ter vas ljubili in učili kakor mi.“

„Nihče nas ne bo tako ljubil kakor vi“, je tožil Jago. „Pa ker ste rekli, da žalimo vas in vaše brate, če se Špancem

upremo ali zapustimo ta kraj — bodi kakor želite, samo gospod alkalde nam more pripeljati dobrih gospodov iz mesta Santa Kruz, — vi pa pojte — a naša srca so vedno pri nas!“

Prav nič niso bili zadovoljni ostali indijanski poglavarji z Jagovim sklepom. Ker so pa vplivali nanje gospod Martin in vsi gospodje, so jih prepričali, da jim izkažejo veliko ljubezen le stem, če se ne upirajo poslancu s kraljevim ukazom. Vdali so se in pustili Gomeza v miru.

V groznem strahu so pričakovali Španci izid in sklep pogajanja med misijonarji in indijanskimi poglavarji, ker niso razumeli jezika; le brali so v njih očeh srd in togoto, zlasti do Petra Gomeza, ki je mislil, da je že popolnoma izgubljen. In kako so se razveselili, ko jim razodene Martin sklep in uspeh.

„Veliko sem vam dolžan“, reče Gomez in poljubi starčku roko, „rešili ste mi življenje. Takoj pišem in poročam podkralju o vaši nadnaravni moči nad indijansko krvjo, katerim bi bili skoraj prišli v pesti, ki bi nas raztrgali in pomorili. Prosim ga hočem, naj prekliče svoje ukaze in vas pusti v miru, ali pa vsaj toliko časa ne preganja, dokler ne dobi primernih namestnikov.“

„Tudi jaz zagotavljam vsem Kikvitan-cem zlato svobodo in mir. V javnih nasadih in kraljevih rudnikih bodo delali že drugi;

nikakor pa ne smemo motiti in uničevati lepo cvetočih kristjanskih naselbin med ubogimi Kikvitanci“, je govoril mestni župan alkalde iz Santa Kruz.

Vnuk gospoda Gomeza je bil mnenja, da pusti podkralj gospode misijonarje v miru. „Popisati mu hočem ves današnji tako slovesni izprevod, vso udanost in indijansko pobožnost; kar ga mora ganiti!“ je govoril deček.

Gospod Martin še ni zaupal in si mislil: Ukaz je iz Madrida in spolniti se mora. Zvečer pred odhodom pa razodene deček Jožef gospodu Martinu svojo željo, da postane misijonar. „Že iz otročjih let sem čutil poklic za duhovnika“, reče Jožef, „dokler me niste odslovili iz samostana v La Par — že veste zakaj. In od takrat sem ga dušil z vso silo. Na nevarni poti čez Kordiljere se mi zbudi zopet neki čudni notranji glas. In kar sem danes tu videl, me je še potrdilo v svojem sklepu. Med procesijo sem čul glas, kakor bi mi govoril sam Izveličar rekoč: „Pojdi in posnemaj moje služabnike, ki store vse radi mene!“ Ko sem pa videl vašo udanost in pokornost sem se odločil za trdno posvetiti se duhovskemu stanu. Blagoslovite me gospod in molite za me, da bi mogel biti vreden vaš namestnik“.

S solzami v očeh blagoslovi starček dečka.

„Zahvalim Te, o Gospod, da si se nas usmilit v svoji neskončni usmiljenosti. Upamo, da nam pošlješ tudi dobrih* naslednikov, kadar nas odpokličeš!“ je molil gospod Martin z povzdignenimi rokami.

Drugi dan so odhajali Španci in zapustili misijonarsko naselbino pri sv. Jožefu. Še pred odhodom je šel mali Španec Jožef na grob misijonarja očeta Arko, ustanovitelja misijonskih naselbin med Kikviti, in ponovil svojo obljubo. Seveda je bila njegova prošnja za uboge misijonarje pri podkralju brez uspeha. Vendar so pa poslali Kikvitom novih misijonarjev, ki naj skrbe za uboge Indijance. Pozno v jesen so prišli španski vojaki in odgnali stare misijonarje; seveda Gomeza ni bilo med vojaki češ: „ne morem videti in slišati javkanja in tarnanja ubogih Indijancev, rajši zapustim svojo službo. Njegov vnuk Jožef je znova pričel študirati in se pripravljaj za duhovski stan. Ko je čul o prihodu ladje, ki pripelje uboge misijonarje, je hitel na krov in prosil gospoda Martina blagoslova ter mu obljubil, ko postane duhoven, se podati takoj h Kikvitom in med njimi nadaljevati njegovo sveto delo.

„Kakor je božja volja“, reče misijonar. „Kjerkoli hočeš delovati, naj Bog blagoslovi tvoje delo!“

Hitro je dospel gospod oče Martin v svojo domovino, kjer je tudi nedolgo potem

umrl, dne 10. marca 1772. l. v 78-tem letu svoje starosti. Zadnje besede je govoril v molitvi za uboge otroke Kikvite.

Vendar pa bi bilo vse njegovo delo skoraj uničeno. Novi misijonarji si niso znali pridobiti ubogih Indijancev. Večina se jih je razšla in poizgubila v gozdu, dokler ni prišel mladi duhovnik Jožef Gomez, ki je pred desetimi leti na praznik sv. Rešnjega Telesa sklenil postati misijonar, in obiskal vse znane kraje in krščanske naselbine, katerih je pa zelo malo našel vsled krivde novih neprijaznih misijonarjev. Hodil je semintja, našel tudi Ignacija in nekaj malih naselbin. Kako se je čudil takemu prevratu v teku desetih let in že je skoraj obupal. Le misel, da so si gospod Martin in njegovi bratje spletli krono večnega življenja med Kikviti z lepimi nauki in vzglednim življenjem, ga je obdržala med Kikviti vse dni življenja, dokler si ni tudi on v potu svojega obraza za dušni blagor Kikvitov spletel krone in zaslužil večnega življenja.

